الدولة الإسلامية
مكتب البحوث والدراسات
İslam Devleti Araştırmalar ve İncelemeler Ofisi

NAMAZ VE ORUÇ İLE İLGİLİ FIKHİ MESELELER

"Muaskerler İçin Fıkıh Müfredatı"

BİRİNCİ BASKI
1437 HİCRİ

بسم اللَّه الرحمن الرحيم

الدولة الإسلامية
مكتب البحوث والدراسات
İslam Devleti Araştırmalar ve İncelemeler Ofisi

NAMAZ VE ORUÇ İLE İLGİLİ FIKHİ MESELELER

"Muaskerler İçin Fıkıh Müfredatı"

BİRİNCİ BASKI
1437 HİCRİ

Araştırmalar ve İncelemeler Ofisi Emirinin Mukaddimesi

Hamd, Allah'a, salat ve selam Allah Resulü'ne, ehline, ashabına ve yolundan gidenlere olsun.

Ve sonra:

Muaviye bin Ebu Sufyan, ben Resulullah'ı ﷺ şöyle buyururken işittim: **"Allah her kime hayır dilerse, ona din hususunda bir anlayış verir."**[1]

İmam Nevevi ﷺ şöyle demektedir: "Bu hadiste, ilmin ve dinde fıkhın fazileti ve buna teşvik vardır. Bunun nedeni ise bu ilmin, insanı takvaya götürüyor olmasıdır."[2]

Dindeki fıkhın bazı konuları; genel olarak herkese farz olan, özel olarak bazılarına farz olan ve farz-ı kifaye olan konulardır.

İbn-i Hazm ﷺ farz-ı ayn olan konular için şöyle demektedir: "Akıllı, buluğ çağına ermiş her erkek ve kadının ister hür olsunlar ister köle, taharet, namaz ve oruç onlara farzdır. Bu farz, hiçbir Müslümanın ihtilaf etmediği bir farzdır. Taharet ve namaz, sıhhatli ve sağlıklı olan her kişiye gerekir. Zikrettiğimiz özelliklerdeki her kişi (Akıllı, buluğ çağına ermiş her erkek ve kadın ister hür olsunlar ister köle), taharet, namaz ve orucun farzlarını ve nasıl eda edileceğini öğrenmesi gerekir. Yine zikrettiğimiz özelliklerdeki her kişi, yiyecek, içecek, elbise, ırz, kan, söz ve amellerden hangilerinin kendilerine haram veya helal olduğunu öğrenmesi gerekir. Bu konularda erkek, kadın, köle veya cariye hiç kimse cahil kalamaz.

Müslüman olarak buluğ çağına ermiş her kimsenin bunları öğrenmesi kendilerine farzdır. Yahut buluğ çağına ermiş fakat daha sonra Müslüman olmuş her kimseye, Müslüman olduktan sonra bunları öğrenmeleri farzdır. İmam, kadınların kocalarını ve kölelerin efendilerini bu konuları kadın

1 Buhari, Hadis No:71; Müslim, Hadis No:1037.
2 Şerhu Sahihi Müslim, 7/128.

ve kölelere öğretmeleri konusunda kocaları ve efendileri zorunlu kılar. Ya kendileri birebir öğretirler ya da öğretecek birilerini bulmaları gerekir.

İmam'ın, insanların bunları öğrenmesi konusunda onları zorlaması ve cahilleri öğretecek bir grup eğiticiyi tertiplemesi ona farzdır."[1]

Bundan ötürü bizler, Araştırma ve İnceleme Ofisi olarak, mescitlerde, enstitülerde ve muaskerlerde okutulması için taharet, namaz ve oruç konularında kısa bir metin hazırladık. Ta ki; her kadın ve erkek Müslüman bundan faydalansın.

Duamızın sonu; alemlerin Rabbine hamd etmektir. Salat ve selam, Nebilerin ve Resullerin en şereflisinin üzerine olsun.

1 El İhkam fi Usulu'l Ahkam, 5/121.

Hazırlık

Fıkhi konulara başlamadan önce, talebeye meseleleri ve ve hükümleri öğrenmede kolaylık olması için bazı konuları öğrenmesi gerekir.

1. BÖLÜM
TEKLİF AHKAMI

Fıkıh (Lugat olarak): Anlamak.

Fıkıh (Şer'an): Şer'i-ameli hükümleri tafsili delillerden öğrenmek demektir.

Şer'i hükümler beş çeşittir. Bu hükümler şunlardır:

1-VACİP: Şeriatın icbari şekilde emrettiği şeylerdir. Bunun bir örneği Allahu Teala'nın şu ayetidir: **"(Ey müminler!) Gerek hafif, gerek ağır olarak savaşa çıkın, mallarınızla ve canlarınızla Allah yolunda cihad edin. Eğer bilirseniz, bu sizin için daha hayırlıdır."** [Tevbe, 41].

2-MÜSTEHAP: Şeriatın nedb ve istihbab tarzından emrettiği şeylerdir. Bunun örneği Allah Resulü'nün ﷺ şu buyruğudur: **"Akşam namazından önce iki rekat kılın, akşam namazından önce iki rekat kılın, akşam namazından önce iki rekat kılın, dileyen kılsın."**[1]

3-MÜBAH: Şari'nin (kanunu koyan), kendisinde serbestlik bıraktığı ne emrettiği ne de nehyettiği şeylerdir. Bunun örneği Allahu Teala'nın evlilik mevzuundaki şu buyruğudur: **"Bir nikah ümidi kalmayan, çocuktan kesilmiş yaşlı kadınların ise, zinetlerini (yabancı erkeklere) göstermeksizin dış elbiselerini çıkarmalarında kendilerine bir vebal yoktur. Yine de iffetli olmaları kendileri için daha hayırlıdır. Allah işitendir, bilendir."** [Nur, 60].

4-HARAM: Şeriatın icbari şekilde nehyettiği şeydir. Bunun örneği Allahu Teala'nın şu kavlidir: **"Şüphesiz mescidler, (yalnızca) Allah'a aittir.**

1 Buhari, Hadis No:1183; Müslim, Hadis No:837.

Öyleyse, Allah ile beraber başka hiç bir şeye (ve kimseye) kulluk etmeyin (dua etmeyin, tapmayın).” [Cin, 18].

5-MEKRUH: Şeriatın icbari olmayan bir şekilde nehyettiği şeylerdir. Ya da o şeyi terkedenin övüldüğü, yapanın ise yerilmediği şeylerdir.

Bunun örneği akşam ile yatsı arasında uyumaktır. Zira Sahiheyn’de Ebu Berze El Eslemi’den gelen rivayete göre Allah Resulü ﷺ yatsıdan önce uyumayı, sonrasında da konuşmayı kerih görürdü.

2. BÖLÜM
ALİMLERİN İHTİLAF ETMELERİNİN SEBEPLERİ

Muhakkak ki ameli olan cüz'i meseleler tafsili delillerden çıkarılmaktadır. Alimler ve imamlar ﷺ çeşitli sebeplerle birçok cüz'i hükümlerde ihtilaf etmişlerdir. Hakka ulaşmayı hedefleyip delillerin peşine düşmelerine ve bu delilleri almalarına karşın bir grup, meselede ihtilaf etmişlerdir. İhtilaf etmelerinin sebebi şer'i delillerin çelişmesi değildir. Zira şeriatın (kanunların) hepsi Allah'tandır ve bunlar arasında bir çelişki ya da zıtlık yoktur. Ancak bazı meseleler ve hükümler belli sebeplerden ötürü bazılarına gizli kalmış ve bazılarına açık olmuş olabilir.

Alimlerin ihtilaf etmelerinin sebeplerinden bazıları şunlardır:

1-Delilin Bazılarına Ulaşıp Bazılarına Ulaşmaması:

Sahabe ﷺ, Resulullah'ın ﷺ meclislerinde bulunma ve O'na yakınlık hususlarında farklılık gösteriyorlardı. Öyle ki içlerinden bazıları Resulullah'ın ﷺ yanına cumadan cumaya, bazıları iki günde bir geliyordu, bazıları ise Allah Resulü'nün ﷺ yanında çok oturup O'ndan çok dinliyorlardı. Onlardan bazılarının işittikleri bir hükmü bazıları işitmemiş olabiliyordu. Ya da örneğin bir hüküm neshedilmiş oluyordu ve bunu bazıları bilmiyordu ve ihtilaf ortaya çıkıyordu.

Bunun örneği Buhari'de ve diğerlerinde sabit olan şu rivayettir: Ömer bin Hattab ﷺ Şam'a doğru yolculuğa çıkıyor ve o yoldayken ona Şam'da veba/ta'un hastalığının olduğunu haber veriyorlar. Ömer bin Hattab duruyor ve sahabeyle ﷺ istişare ediyor ve bu konu üzerinde iki görüşe ayrılıyorlar. Bazıları geri dönmesini, bazıları ise Şam'a girmesini söylüyor. O arada, bir haceti nedeniyle orada bulunmayan Abdurrahman bin Avf gelerek şöyle diyor: Bu hususta bende bir ilim vardır ki, ben Allah Resulü'nü ﷺ şöyle derken işittim: **"Bu hastalığın bir yerde çıktığını işittiğiniz zaman oraya gitmeyiniz. Hastalık siz oradayken vaki olursa, ondan kaçmak için o yerden dışarı çıkmayınız."**[1]

1 Buhari, Hadis No:5729.

Bu hüküm, Abdurrahman bin Avf gelip de kendilerine haber verene kadar muhacir ve ensardan olan Sahabenin büyüklerine gizli kalmıştı.

2-Hadis Adama Ulaşmıştır, Lakin O, Hadisi Nakledene Güvenmemiştir, Ya Da Ondan Daha Kuvvetli Olana Muhalif Olduğunu Görmüş Ve Daha Kuvvetli Gördüğünü Almıştır:

Bunun örneği: Fatıma binti Kays'ın rivayetidir. Zira onun rivayetine göre; kocası onu son üç talağa kadar boşamış ve vekili ile iddet müddetinde nafaka olarak ona arpa göndermişti. Lakin Fatıma bu arpaya sinirlenip onu almayı reddetti. Daha sonra bunu Allah Resulü'ne ﷺ taşıdılar, Allah Resulü de ﷺ O'na nafaka ve mesken hakkı olmadığını haber verdi. Çünkü onu üçüncü ve sonuncu olan talakla da boşamış ve ondan ayrılmıştı. Bain talakla boşanan kadının hamile olması müstesna kocası üzerinde nafaka hakkı da mesken hakkı da bulunmamaktadır. Bu da Allahu Teala'nın şu kavlinin gereğidir: **"Eğer hamile iseler, doğum yapıncaya kadar nafakalarını verin."** [Talak, 6].

Ömer ﷺ Fatıma'nın, kocasının üzerinde nafaka ve mesken hakkı olduğunu düşünüyordu. Fatıma'nın rivayetini ise unutmuş olması ihtimaliyle almadı ve şöyle dedi: "Hatırlayıp hatırlamadığını bilmediğimiz bir kadının sözü için Rabbimizin sözünü terk mi edelim?" Bilindiği üzere Ömer ﷺ şer'i naslar hususunda haddi aşmaz aksine bu naslara süratle boyun eğerdi. Ancak Fatıma'nın unutmuş olmasından korktu ve onun rivayet ettiğini almadı.

Aynı şekilde bu durum, onlardan sonra gelenlerde de; özellikle de raviler, cerh ve tadilleriyle ilgili meselelerde vuku buluyor.

Bir hadis bir alime sahih yolla gelmiş ve o da onu almış, aynı hadis başkasına zayıf yolla gelmiş ve o onu almamış olabilir. Ve böylece ihtilaf vuku bulmuştur.

3-Delili Farklı Anlamaları:

Bunun örneği şudur; Allah Resulü'nün ﷺ, ashabına şu buyruğudur: **"Hiçbir kimse ikindiyi Benu Kurayza'ya varmadıkça kılmasın."**

Sahabe bunu anlamada ihtilaf etmişlerdir.

Bazıları Allah Resulü'nün bundan kastını; ikindinin vakti Beni Kurayza'ya varmalarından önce girmesin diye yola çıkmada acele etmeleri gerektiği şeklinde anlamıştır. Onlar yoldayken ikindi namazının vakti girince de yolda namazı kıldılar ve vaktin çıkmasına kadar ertelemediler.

Bazıları ise şöyle anladılar: **"Beni Kurayza'ya varmadıkça ikindi namazını kılmasınlar."** Bu nedenle ikindi namazını erteleddiler ve vakti çıkmış olduğu halde Beni Kurayza'ya vardıklarında kıldılar. Daha sonra Allah Resulü ﷺ iki gurubun yaptığından da haberdar oldu ve onlardan hiçbirini kınamadı.

4-Mensuh Olan Bir Hadis Ulaşmıştır Ve Onunla Amel Ediyordur Ve Onun Nesh Edildiğini Bilmiyordur:

Bunun örneği: Ebu Hureyre'nin رضي الله عنه rivayet ettiği hadise göre Allah Resulü ﷺ ateşin değdiği şeylerden dolayı abdest alınmasını emretmiştir.

Cabir'in رضي الله عنه rivayetinde ise "Ateş değmiş şeyler yedikten sonra abdest almayı terk etmek Resulullah'ın ﷺ en son hali oldu" diye geçmektedir.

Lakin bu mesele Ebu Hureyre'ye ulaşmamıştı ondan dolayı Ebu Hureyre ateşin değdiği şeylerden dolayı abdest alıyordu.

Ateşin değdiği şey; yani ateşte pişirilen yemeklerdir.

5-Alimin Zayıf Delili Alması ya da Zayıf Delille Delillendirmesi:

Bunun örneği; alimlerden bazılarının, muhaddislerin zayıf olduğu üzerinde birleştiği, muhakkiklerin de bidat ve mekruh olduğunu, hakkında gelen hadisin de sahih olmadığını söyledikleri tesbih namazını müstehap görmeleridir.

Sahih olmadığı görüşünde olan alimlerden biri de İmam Ahmed'dir. O şöyle söylemiştir: "Bu (hadis), Allah Resulü'nden ﷺ sahih olmamıştır."

Şeyhu'l İslam İbn-i Teymiyye şöyle demiştir: "O hadis Resulullah ﷺ üzerine atılmış bir yalandır."

TAHARET BABI

Alimler ﷺ, fıkıh kitaplarını taharet babı ile açıyorlar. Çünkü taharet, namazın en önemli şartlarındandır. Namaz da İslam'ın ikinci şartı ve ameli şartların birincisidir. İslam'ın birinci şartı ise kelime-i şehadettir ve akide kitaplarının konusudur.

Taharet bölümüne ise suyun taharetin kendisiyle gerçekleştiği madde olması nedeniyle sular bölümü ile başlıyorlar.

Taharet (Lugat olarak): Nezafet ve temizlik demektir.

Taharet (Istılah olarak): Hadesin ve bu manada olan şeylerin kaldırılması ve necasetin izale edilmesidir.

Hades: Kişinin namazının ve kendisi için temizliğin şart koşulduğu şeylerin sıhhatini engelleyen, bedende varolan hükmi bir vasıftır.

Hades, hükmi-manevi bir vasıf olup somut bir şey değildir.

Hades iki çeşittir:

1-Büyük Hades: Guslü vacip kılan hades.

2-Küçük Hades: Abdesti vacip kılan hades.

Hubs; Necaset (pislik): Şarii'nin (Allahu Teala'nın) ister bedende ister elbisede ister de mekanda olsun namaz sırasında varolmasını yasakladığı pis sayılan şeylerin bizzat kendisidir.

Hadesi Ortadan Kaldırmak: Yani bedende bulunan ve namaza engel olan vasfı ortadan kaldırmaktır.

Onun Manasında Olanları: Yani "ortadan kaldırma" manasında olan şeyler: Abdestin yenilenmesi gibi.

Hubsun İzale Edilmesi: Yani necaseti bedenden, elbiseden ve mekandan gidermek.

Taharet İki Kısma Ayrılır:

1-Manevi Taharet: Kalbi, şirkten, bidatlerden ve masiyetlerden temizlemektir.

2-Hissi (somut) Taharet: Bedeni hadesten ve necasetten temizlemektir.

BÖLÜM
NECASETLER AHKAMI

Necaset: Şarii'nin (Allahu Teala'nın) ister bedende ister elbisede ister de mekanda olsun namaz sırasında varolmasını yasakladığı, pis sayılan şeylerin bizzat kendisidir.

Her necis haramdır, lakin her haram necis değildir.

Necaset ya hükmidir ya da aynidir.

Ayni Necaset: Temizlenmesi asla mümkün olmayandır. Çünkü bizzat kendisi necistir. Bevl ve domuz eti gibi.

Hükmi Necaset: Temiz bir şeyin üzerine gelip onu necis kılan arızi bir haldir.

Asıl itibariyle, necasetin kendisiyle giderildiği şey sudur. Allahu Teala şöyle buyurmuştur: **"Sizi kendisiyle tertemiz kılmak için, üzerinize gökten su indiriyordu."** [Enfal, 11].

BÖLÜM
NECASETLER 3 KISMA AYRILIR

1-Muğallaz (Ağır) Necaset: Bu, özellikle köpeğin necasetidir. Temizliği: Bir keresi toprakla olmak üzere 7 kere yıkanmasıyla olur. Zira Müslim'in Ebu Hureyre'den rivayet ettiği hadiste Resulullah ﷺ şöyle buyurmuştur: **"Birinizin kabına köpek ağzını soktuğu vakit o kabın temizliği; birincisi toprakla olmak şartıyla yedi defa yıkanmasıdır."**[1]

2-Muhaffef (Hafif) Necaset: Henüz yemek yemeye başlamayan çocuğun bevli gibi.

Öyle ki, İmam Ahmed ve Tirmizi'nin sahih bir senedle Ali'den ﷺ, onun da Allah Resulü'nden rivayet ettiği bir hadiste Resulullah ﷺ şöyle buyurmuştur: **"Emen oğlan çocuğunun bevlinden/sidiğinden dolayı su serpilir, kız çocuğunun bevli ise yıkanır."**[2]

Mezi: Ebu Davud ve Tirmizi'nin hasen bir senedle Sehl bin Sa'd'dan rivayetlerinde Sehl ﷺ şöyle diyor: "Ben meziden dolayı güçlük çekiyor ve onun yüzünden çok guslediyordum. Sonra bunu Allah Resulü'ne ﷺ sordum. O da şöyle buyurdu: **"Bundan dolayı abdest alman sana kafi gelir."**

Dedim ki: "Peki, ey Allah'ın Resulü ondan elbiseme bulaşan şeyi nasıl temizlemeliyim?"

Buyurdu ki: **"Bir avuç su al ve onu, bulaştığını zannettiğin yere serp!"**[3]

3-Mutevassıt (Orta) Necaset: Bu da; idrar, dışkı ve kan gibi diğer necasetlerdir. Bunların temizliği, necaseti izale etmeye dair varid olan nasların umumu gereği bir kere yıkamakla olur. Şayet bir yıkamayla necaset gitmezse gidene kadar (yıkama) arttırılır.

1 Müslim, Hadis No:279.
2 Tirmizi, Hadis No:610; Müsned-i Ahmed bin Hanbel, Hadis No:563.
3 Sünen-i Ebi Davud, Hadis No:210; Tirmizi, Hadis No:115.

BÖLÜM
İNSANDAN ÇIKAN ŞEYLERİN HÜKÜMLERİ

1-Bevl (İdrar): Necistir ve icmayla abdesti bozar.

2-Mezi: Necistir ve icmayla abdesti bozar.

3-Vedi: Necistir ve icmayla abdesti bozar.

4-Meni: Racih olan görüşe göre temizdir, lakin guslü gerektirir.

5-Hayız ve Nifas Kanı: İcmayla necistir ve guslü gerektirir.

6-İstihaza Kanı: Necistir, icmayla abdesti bozar.

7-Kadının Fercinde Olan Islaklık: Racih olan görüşe göre temizdir ve abdesti gerektirir.

8-Gait (Dışkı): Necistir, icmayla abdesti bozar.

9-Kan: Necistir, Cumhurun görüşüne göre az kan bundan muaftır (yani az kan necis değildir). Vücuttan dışarı çıkan kan, racih olan görüşe göre abdesti bozmaz.

10-Basur Kanı: İnsanın duburundan/arkasından çıkar. Eğer duburun içinden çıkarsa necistir ve abdesti bozar.

11-Nevasir Kanı: İnsanın duburunun dışından çıkar. Bu da necistir. Ancak racih olan görüşe göre abdesti bozmaz.

BÖLÜM

Eti Yenen Hayvanların Bevli, Tezeği ve Artığı (Yiyecek ve İçecek) Temizdir.

Buhari ve Müslim'in Enes'ten ﷺ rivayet ettiği hadis buna delildir. Zira bu hadiste Allah Resulü ﷺ Ureynelilere develerin sütlerinden ve sidiklerinden içmelerini emretti.[1]

Aynı şekilde Resulullah ﷺ koyunların ağıllarında namaz kılmaktan sorulunca buyurdu ki: **"Orada namaz kılın, çünkü o berekettir."**[2]. Malumdur ki, koyunların ağıllarında koyunların tezekleri ve bevli vardır.

Eti Yenmeyen Hayvanların Bevli ve Tezeği Necistir:

Eti yenmeyen hayvanların artığının hükmünde ise, ihtilaf vardır. İhtiyatlı olan ise onu yıkamaktır.

Ancak insanların etrafında çokça dolaşan; kedi, eşek, katır gibi hayvanların artığı ise racih olan görüşe göre temizdir. Çünkü bunlar insanların etrafında çokça dolaşan hayvanlardır.

Resulullah ﷺ kedinin artığı hakkında şöyle buyurmuştur: **"Kedi pis değildir. Çünkü o devamlı olarak etrafınızda dolaşanlardandır (hayvanlardandır)."**[3].

1 Buhari, Hadis No:233; Müslim, Hadis No:1671.
2 Müslim, Hadis No:360; Sünen-i Ebi Davud, Hadis No:184.
3 Ahmed bin Hanbel, Hadis No:22528; Ebu Davud, Hadis No:75; Tirmizi, Hadis No:92 (Sahih bir senetle rivayet etti).

BÖLÜM
SULARIN HÜKMÜ

Sular Genel İtibariyle İki Kısımdır:

1-Temiz Su: Bu, yaratıldığı hal üzere kalan sudur. Deniz, nehir, kaynaklar, akarsular ve kuyular gibi.

Bunun delili Allahu Teala'nın şu ayetidir: **"Sizi temizlemek için üzerinize gökten bir su indiriyordu."** [Enfal, 11].

Aynı şekilde Allah Resulü'nün ﷺ deniz hakkındaki şu sözü: **"O, suyu temiz ölüsü de helal olandır."**[1].

2-Necis Su: İçine necaset düşüp, kokusunu, tadını veya rengini değiştirdiği sudur.

1 Ebu Davud, Hadis No:83; Nesai, Hadis No:59 (Sahih senedle rivayet etti).

BÖLÜM

Suyun İçine Başka Bir Şey Karışırsa Bunun İki Hali Vardır:

1-İçine Sabun, Çay vb. Temiz Bir Madde Karışmışsa Bu Suyun İki Hali Söz Konusudur:

A-Karışan madde, suya galip gelmiş ve onu su olmaktan çıkarmışsa; örneğin; su isminden sıyrılıp çay veya meyve suyu veya başka bir şey ismini almışsa ya da "mutlak su" ismi kendisinden çekilmiş de başka bir şey izafe edilerek isimlendiriliyorsa -gül suyu ve sedir suyu gibi- bunlarla temizlenmek caiz değildir. Çünkü bu durumda bunlar artık su değildir.

B-Bazı vasıfları az miktarda değişmiş ancak "su" olarak isimlendirilmesi değişmemişse onunla temizlenmek, Allahu Teala'nın: **"su bulamamışsanız, bu durumda, temiz bir toprakla teyemmüm edin"** [Nisa, 43] buyruğuna binaen caiz olur.

Bu ayette su nefiy siyakında nekire (belirsiz) olarak gelmiştir. Bu nedenle bütün suları kapsamaktadır.

2-Karışan Madde Necis ise Bunun da İki Hali Vardır:

A-Kokusu, rengi veya tadı olmak üzere vasıflarından biri değişmişse icma ile o su necis olur.

B-Bu üç vasıftan biri değişmezse, racih olan görüşe göre temiz kalır.

KAPLAR BABI

Kaplar: İçinde su vb. şeylerin muhafaza edildiği cisimlerdir.

Temiz olan kapların hepsinin temizlikte veya başka şeylerde kullanılması caizdir.

Ancak altın ve gümüş kapların kullanılması Allah Resulü'nün ﷺ şu buyruğuna binaen caiz değildir: **"Altın ve gümüş kaplardan içmeyin, tabaklardan yemeyin. Çünkü onlar dünyada onların (kafirlerin), ahirette ise bizimdir."**[1]

Altın ve gümüş kaplarda yemek-içmek ihtiyaç halinde bile haram olduğu gibi abdestte ve temizlikte kullanılması da yasaktır.

Aynı şekilde eti yenen hayvanların derilerinin de kullanılması caizdir. Ancak hayvan ölü ise derisinin kullanılması ancak tabaklandıktan sonra caiz olur. Allah Resulü'nün ﷺ **"Deri tabaklandığı zaman temiz olur"**[2] buyruğuna binaen racih görüşe göre bu şekilde caiz olur.

Müşriklerin Kapları İki Kısma Ayrılır:

1. Kısım. Demir, metal vb. şeylerden yapılmış kaplar:

Bunların da İki Hali Vardır:

A-Eğer kullanılmamış yeni ise bu kapların direk kullanılması caizdir.

B-Eğer kullanılmış ise, evla olan terk edilip kullanılmamasıdır. Kullanmak isteyenin ise kullanmadan önce yıkaması gerekir. Çünkü kafirler genellikle haram kılınmış "ölü", "domuz eti" ve "içki" gibi şeyleri yiyip içmekten sakınmazlar.

Bunun delili ise Ebu Sa'lebe El Haşeni'nin ﷺ hadisidir. Zira şöyle der: "Dedim ki ey Allah'ın Resulü biz kitap ehlinin topraklarındayız, onlar domuz

1 Buhari, Hadis No:5426; Müslim, Hadis No:2067.
2 Müslim, Hadis No:366.

eti yiyor ve içki içiyorlar. Onların kapları hakkında nasıl davranalım? Allah Resulü ﷺ şöyle buyurdu: **"Onlardan başkasını bulamamanız hariç, onlardan yemeyin."**

Der ki: "Dedim ki ey Allah'ın Resulü! Biz kitap ehlinin topraklarında yaşıyoruz, onlar domuz eti yiyor ve içki içiyorlar. Onların kapları ve tencereleri hakkında nasıl davranalım. Allah Resulü ﷺ: **"Eğer başka kap bulamazsanız onları suyla çalkalayın ve onlarda pişirip yiyin ve için."**[1].

Cabir ؓ hadisi de kullanmanın caiz olduğuna delalet ediyor: "Resulullah ﷺ ile birlikte savaşa çıkar (ve savaşta) müşriklerin (yemek) kaplarından ve su kaplarından bazılarını ele geçirirdik. (Yemek pişirirken ve su içerken) onlardan yararlanırdık. Bu hareketimizden dolayı (Allah Resulü ﷺ) bizleri hiç ayıplamadı."[2]

2. Kısım: Deriden Yapılan Kaplar.
Bunlar da İki Kısımdır:

Birincisi: Eti yenen hayvanın derisinden yapılan kaplar. Bunların da iki durumu vardır.

A-Şayet ehli kitap yapmışsa; onların kestiklerinin yenmesi caiz olduğu hasebiyle kestikleri hayvanların derilerinden yaptıkları kapları kullanmak da caizdir.

Ancak günümüzdeki kitap ehlinin büyük kısmı öyle hallere düşmüştür ki bu halleri onların kestiklerinin yenilmesini caiz olmaktan çıkarıp harama dönüştürmüştür. Şöyle ki ehli kitabın çoğu dinlerini terk etmiş, ateistlerin ve maddeperestlerin akidelerine bağlanmışlardır.

Onların kesim yöntemleri de şeriata muhaliftir. Çünkü onlar hayvanları elektrik şoku vererek, boğarak, kafasına vurarak v.b. yollarla öldürüyorlar.

Bu nedenle onların kestikleri hayvanların etleri -sahih bir yolla kesilenler hariç- ve derilerinden yapılmış kapları kullanmak caiz değildir. Ancak deri tabaklanırsa kullanılması caizdir. Çünkü Peygamberimizden ﷺ **"Deri tabaklandığı zaman temiz olur"**[3] şeklinde sabit olduğu üzere derinin tabaklanması onu arındırıp temiz kılar.

1 Buhari, Hadis No: 5478; Müsned-i Ahmed bin Hanbel, Hadis No:17737 (Sahih senedle rivayet etmiştir).
2 Müsned-i Ahmed bin Hanbel, Hadis No:15053; Ebu Davud, Hadis No:3838 rivayet etmiştir ve sahihtir.
3 Müslim, Hadis No:366.

Aynı şekilde İmam Ahmed'in de Seleme bin Muhabbik'ten rivayet ettiği hadiste Allah Resulü ﷺ ölünün derisi hakkında şöyle buyuruyor: "Onun dibağlanması boğazlanmasıdır."[1]

B-Şayet ehli kitabın dışındaki kafirler yaparsa, onu kullanmak bahsi geçen deliller gereği ancak tabaklanmışsa caiz olur.

İkincisi: Eti yenmeyen hayvanların derisinden yapılan kaplar. Racih olan bu kapların kullanılmasının caiz olmadığıdır. Çünkü bunlar boğazlanmakla helal olmazlar. Allah Resulü ﷺ şöyle buyurmuştur: **"Onun dibağlanması boğazlanmasıdır."**[2] Allah Resulü ﷺ, ölü hayvanların derilerin tabaklanmasını, boğazlanmalarını kılmıştır. Bu da gösteriyor ki; dibağla derisi temizlenen hayvanlar, boğazlanmasıyla eti yenen hayvanlardır. Boğazlandığı halde eti yenilmeyen hayvanlar bu kuralın dışındadırlar. Bu hayvanların derileri helal değildir.

Ebi'l Melih bin Usame o da babasından şöyle rivayet eder: Nebi ﷺ, yırtıcı hayvanların derilerini kullanmayı nehyetti.[3]

Kafirlerin deriden yapılma elbiseleri de geçen tafsilata göre değerlendirilir.

1 Müsned-i Ahmed bin Hanbel, Hadis No:20061; Sünen-i Nesai Hadis No:42545.
2 Müsned-i Ahmed bin Hanbel, Hadis No:20061; Sünen-i Nesai, Hadis No:42545.
3 Müsned-i Ahmed bin Hanbel, Hadis No:20706.

MÜŞRİKLERİN ELBİSELERİ

Müşriklerin Elbiselerinin Kısımları Vardır.

1-Şayet yeniyse direk giyilir, yıkanmasına gerek yoktur.

2-Şayet kullanılmışsa iki hali vardır:

a)Bedenin üst kısmına giyilen; gömlek, bol dış elbise v.b. elbiselerin, açıkça necaseti görülmedikçe yıkanmadan giyilmesi caizdir.

b)Avret yerlerine giyilen; pantolon-don ve izar gibi elbiselerin ise yıkanılması gerekir. Çünkü kafirler necasetten sakınmamaktadırlar.

İHTİYACI GİDERME BABI

İhtiyaçtan Kasıt: Bevl (idrar) veya gait (dışkı)dır.

İnsanların Gözü Önünden ve Görüş Mesafelerinden Uzaklaşmak Vaciptir: Cabir'den ﷺ şöyle dediği rivayet edilir: "Allah Resulü ﷺ ihtiyacını gidermek istediği zaman, kaybolup, gözükmeyinceye kadar uzaklaşırdı."[1].

İnsanların Önünde Avret Yerlerini Açmak Haramdır: Allah Resulü ﷺ şöyle buyurdu: **"Bir adam başka bir adamın avret yerine bakmasın, bir kadın da başka bir kadının avret yerine bakmasın."**[2]

Zaruret Olmaksızın İhtiyaç Giderildiği Esnada Konuşmak Haramdır: "İbn-i Ömer'den ﷺ rivayet edildiğine göre: Allah Resulü küçük abdest yaparken birisi yanından geçti ve selam verdi. Allah Resulü ﷺ selamına karşılık vermedi."[3]

Vacip olan selama karşılık vermede hal böyleyse, başka kelamda nasıl olur!?

Helaya Girerken "Bismillah, Allahumme inni euzu bike mine'l hubusi ve'l habaisi (Allah'ın adıyla, Allah'ım, dişi ve erkek şeytanlardan sana sığınırım) **Demek Sünnettir.**[4] Buhari ve Müslim bunu başında "Bismillah" olmadan rivayet etmişlerdir. Ancak Said bin Mansur, başında "Bismillah" olarak sahih senedle rivayet etmiştir.

Heladan Çıkınca "ğufraneke" (Allah'ım affını diliyorum) Demek Sünnetir.[5].

Helaya Girerken Sol Ayakla Girmek, Çıkarken De Sağ Ayakla Çıkmak Sünnettir. Bu kıyas babından böyledir. Çünkü sağ ayak sünnette geldiği üzere mescide girerken kullanılır. Sol ayak ise mescidden çıkarken kullanılır.

1 İbn-i Mace, Hadis No:335; Sünen-i Ebi Davud, Hadis No:2.
2 Müslim, Hadis No:338.
3 Müslim, Hadis No:370.
4 Buhari, Hadis No:142; Müslim Hadis No:375.
5 Ebu Davud, Hadis No:30; Tirmizi, Hadis No:7 (Sahih bir senedle rivayet etmiştir).

Ve sünnet sağın şerefine de delalet etmiştir. Bu nedenle helaya girerken sol ayağın önce atılması gerekir. Çünkü orası ihtiyacı giderme yeridir. Çıkışta ise sağ ayağı kullanmamız gerekir. Çünkü daha kemal ve faziletli olan yere çıkılmaktadır.

Küçük ya da Büyük Abdest Yaparken Kıbleye Önümüzü ve Arkamızı Dönmek Haramdır. Zira Allah Resulü ﷺ şöyle buyurmuştur: **"Helaya geldiğiniz zaman kıbleyi karşınıza almayın, kıbleyi arkanıza da almayın, fakat doğu veya batı tarafına dönünüz."**[1].

Bu ister ıssız bir yerde olsun ister de açık bir arazide olsun böyledir. Bunda ihtilaf yoktur.

Ancak bazı alimler, Abdullah bin Ömer'in "Bir gün Hafsa'nın evinin damına bir ihtiyacımdan dolayı çıktığımda Allah Resulü'nü ﷺ Kıbleye arkasını dönmüş ve Şam'a yönelmiş olarak hacetini giderirken gördüm"[2] hadisine binaen, binanın içinde cevaz vermiştir. Ancak evla olan, binanın içinde dahi terk etmektir.

Durgun Suya İdrar Yapmak Haramdır: Çünkü Allah Resulü ﷺ durgun suya idrar yapmaktan nehyetmiştir.[3]

İdrar Yaparken Cinsel Uzvu Sağ El İle Tutmak ve Sağ El İle İstinca Yapmak Haramdır: Allah Resulü ﷺ şöyle buyurmuştur: **"Sizden biri bevlini yaparken zekerini sağ eliyle tutmasın, sağ eliyle de silinmesin."**[4]

Yol Ortasına, Gölgeliklere ve Su Yollarına İhtiyacı Gidermek Haramdır: Allah Resulü ﷺ şöyle buyurmuştur: **"Lanetlenen (şu) üç şeyden sakınınız: Su mecralarında, gölgelikte ve yol üstünde abdest bozmak."**[5]

Yine Allah Resulü ﷺ şöyle buyurmuştur: **"Çok lanet ettiren iki şeyden sakının."** Ashab:

"Bu çok lanet ettiren iki şey nedir Ya Resulallah?" demişler. Allah Resulü ﷺ:

"İnsanların yoluna veya gölgesine kaza-i hacet etmektir," buyurmuşlar.[6]

"Lanetlenen" diye isimlendirilmesinin sebebi, o işi yapan kişi üzerine

1 Buhari, Hadis No:394; Müslim, Hadis No:264.
2 Buhari, Hadis No:148; Müslim, Hadis No:266.
3 Müslim, Hadis No:281.
4 Buhari, Hadis No:153; Müslim, Hadis No:267.
5 Ebu Davud, Hadis No:26; Hakim, İbn-i Seken ve Zehebi sahih olduğunu ifade etmiştir, Nevevi de ona hasen demiştir.
6 Müslim, Hadis No:269.

insanların lanetinin ve nefretinin çekilmesidir.

Yarık ve Oyuklara Bevl Yapmak Mekruhtur: Çünkü Allah Resulü ﷺ oyuklara bevl (idrar) yapılmasını yasakladı.[1].

İhtiyaç Giderildikten Sonra İstinca veya İsticmar Yapmak:

İstinca: (Büyük ve küçük abdest sırasında) Ön ve arkadan çıkan pisliğin su ile temizlenmesidir.

İsticmar: Ön ve arkadan çıkan necasetin taş vb. tahir olan temizleyici şeylerle silinmesidir.

Bu iki tarif arasında dikkat çeken fark; İstincada, çıkan necasetin tamamen temizlenmesi gerekir. Ancak isticmarda, çıkan şeyi (necaseti) tamamen izale etmek zordur.

İstinca ve İsticmardan Birini Yapmak Yeterlidir. Çünkü İkisi de Aynı İşi Görüyor: Sahiheyn'de Enes'ten ﷺ rivayet edilen hadiste Enes ﷺ şöyle diyor: "Allah Resulü ﷺ helaya girdiğinde ben ona su dolu bir kap taşırdım ve o su ile temizlenirdi."[2]

Buhari'de geçen bir hadiste Abdullah bin Mesud ﷺ şöyle diyor: "Allah Resulü ﷺ büyük ihtiyacını gidermek için geldi ve bana kendisine 3 taş getirmemi emretti."[3]

Taşla İsticmara Mendil, Kumaş vb. Temizleyici Temiz Şeyler De Dahildir: Çünkü burada maksat temizlemektir.

İsticmarda En Az Üç Silme Yapılması Gerekir. Tezek ve Kemikle Temizlenmek de Caiz Değildir:

Bunun dayanağı da Selman'ın ﷺ şöyle rivayet ettiği hadistir: "Allah Resulü ﷺ bizi sağla istinca yapmaktan ya da üç taştan az taş ile istinca yapmaktan, ya da tezek veya kemikle istinca yapmaktan nehyetti."[4]

1 Müsned-i Ahmed bin Hanbel, Hadis No:20775, İbn-i Huzeyme, İbn-i Seken, Nevevi ve Zehebi sahih olduğunu söyledi.
2 Buhari, Hadis No:152; Müslim, Hadis No:271.
3 Buhari, Hadis No:156.
4 Müslim, Hadis No:262.

FITRİ SÜNNETLER

Aişe'den radıyallahu anha şöyle dediği rivayet edilmiştir: "Allah Resulü ﷺ şöyle buyurdu: **"On şey (vardır ki bunlar) fıtrattandır: Bıyığı kesmek, sakalı uzatmak, misvak kullanmak, buruna su çekmek, tırnak kesmek, parmak mafsallarını yıkamak, koltuk altını yolmak, kasıkları tıraş etmek ve suyla taharetlenmek."** Mus'ab dedi ki:"Onuncuyu unuttum ancak ağzı su ile çalkalamak olabilir."[1]

Ebu Hureyre radıyallahu anh'den: Allah Resulü ﷺ buyurdu ki: **"Beş şey fıtrattandır; Kasığı tıraş etmek, sünnet olmak, bıyığı kısaltmak, koltuk altı kıllarını yolmak ve tırnakları kesmek."**[2].

Kasık Tıraşı: Kasık bölgesi kıllarının tıraş edilmesidir. Bu kıllar, cinsel uzvun etrafında çıkan kıllardır.

Sünnet Olmak (Erkekte): Cinsel organın baş kısmını örten derinin cinsel organın başı açığa çıkacak şekilde kesilmesi.

Kadınlara Nispeten: İ'lac bölgesinin üzerinde yer alan fazla et parçasının kesilmesidir.

Sünnet olmak erkeklere vacip, kadınlara ise sünnettir.

Bıyığı Kesmek: Bıyığı kazımak da kısaltmak da caizdir. Bu da bıyığı, dudağın çerçevesi belli olacak şekilde hafifletmek ve ayarlamakla olur.

Sakal Bırakmak: Olduğu hal üzere bırakmak ve uzatmakla olur. Kesmeden ve hiçbir şekilde sakala müdahale etmeden olur.

Bıyığı kısaltmak ve sakalı uzatmakla alakalı Allah Resulü'nden ﷺ emir gelmiştir. Zira Allah Resulü ﷺ şöyle buyurmuştur: **"Bıyıkları kesin ve sakalları uzatın."**[3]

1 Müslim, Hadis No:261.
2 Buhari, Hadis No:5889; Müslim, Hadis No:257.
3 Müslim, Hadis No:259.

Tırnak Kesmek

Koltuk Altını Yolmak: Yani koltuk altındaki kılları kökünden yolmaktır. Vacip olan, kılları izale etmektir. Ancak efdal olan yolmaktır.

Allah Resulü ﷺ kasık tıraşında, bıyıkları kesmekte ve koltuk altını yolmakta 40 günü geçmemesi üzerine vakit belirlemiştir.[1]

Misvak:

Misvak, işleri temizlemede, ağızda kalan yemek kalıntılarını ve kokuları izale etmede kullanılan bir ağaçtır.

Misvak müekked sünnetlerdendir. Hatta bu oruçlu için de böyledir.

Allah Resulü ﷺ şöyle buyuruyor: **"Misvaklanmak, ağzın temiz kalmasına ve Rabb'in razı olmasına sebeptir."**[2]

Sahih Sünnette Geldiği Üzere Misvağın Kullanılmasının Müstehap Olduğu Vakitler:

- Uykudan uyanınca,
- Abdest esnasında
- Namaz esnasında (namaz kılınacağı zaman)
- Eve girerken
- Ölüm esnasında (ölmeden önce)
- Ağız kokusu değiştiği zaman

İstinşak: Suyu nefesle birlikte solungaçların en yukarısına çekmek.

Mazmaza: Suyu ağızda çalkalamaktır.

Boğumları Yıkamak: Parmaklardaki eklem yerlerinin yıkanmasıdır.

Suyla Taharetlenmek: Kişinin ihtiyaç giderdikten sonra su ile istinca yapmasıdır.

1 Müslim, Hadis No:258; Sünen-i İbn-i Mace, Hadis No:295.
2 Ahmed bin Hanbel, Hadis No:7; Sünen-i Nesai, Hadis No:5; sahih senedle rivayet etmiştir.

ABDEST BABI

Abdest (Lugatta): Temizlik ve güzellik anlamına gelir.

Abdest (Şer'an): Hususi bir niyetle, belli bazı uzuvları, belli bir sıfat üzere yıkayarak Allahu Teala'ya ibadet etmektir.

Hükmü: Abdestsiz kişinin namaz kılmak istediği zaman abdest alması vaciptir.

Aynı şekilde racih olan görüşe göre tavaf etmek veya mushafa dokunmak istediği zaman da abdest alması vaciptir.

Bunun delili Allahu Teala'nın şu buyruğudur: **"Ey iman edenler, namaza kalktığınız zaman yüzlerinizi ve dirseklere kadar ellerinizi yıkayın, başlarınızı meshedin ve her iki topuğa kadar ayaklarınızı da (yıkayın.) Eğer cünüpseniz temizlenin (gusül edin); eğer hasta veya yolculukta iseniz ya da biriniz ayak yolundan (hacet yerinden) gelmişse yahut kadınlara dokunmuşsanız da su bulamamışsanız, bu durumda, temiz bir toprakla teyemmüm edin (hafifçe) yüzlerinize ve ellerinize ondan sürün. Allah size güçlük çıkarmak istemez, ama sizi temizlemek ve üzerinizdeki nimeti tamamlamak ister. Umulur ki şükredersiniz."** [Maide, 6]

Sünnetten delili de şudur: Ebu Hureyre'den rivayetle Allah Resulü ﷺ şöyle buyurdu: **"Kendisinde hades meydana gelen kimsenin namazı, o kimse abdest almadıkça kabul olunmaz."**[1]

Aynı şekilde alimler de meşruiyetinde icma etmişlerdir.

ŞARTLARI

1-Niyet: Dayanağı Allah Resulü'nün ﷺ şu hadisidir: **"Ameller niyetlere göredir."**[2]

1 Buhari, Hadis No:6954; Müslim, Hadis No:225.
2 Buhari, Hadis No:1; Müslim, Hadis No:1907.

Niyetin yeri kalptir. Dil ile telaffuz etmeye dair Allah Resulü'nden ﷺ herhangi bir rivayet gelmediği için bu meşru değildir.

Aynı şekilde niyetin, temizliğin vaciplerinin başında getirilmesi gerekir.

2-Suyun Temiz Olması: Necis su ile abdest alınmaz.

3-Suyun Tene Ulaşmasına Engel Olan Şeylerin İzale Edilmesi: Hamur ve tırnak ojesi gibi.

BÖLÜM
ABDESTİN SIFATI

Abdestin İki Sıfatı Vardır:

1-Kemal Sıfatı: Kişi niyet eder, sonra besmele çeker, sonra üç defa ellerini yıkar, sonra üç defa mazmaza, istinşak ve istinsar yapar, sonra üç defa yüzünü yıkar, sonra üç defa ellerini dirseklerle beraber yıkar, sonra bir defa kulaklarla beraber başını mesh eder ve daha sonra ayaklarını aşık kemikleriyle beraber üçer defa yıkar.

2-İcza Sıfatı: Yukarıda zikrettiğimiz kemal sıfatının aynısıdır. Ancak yıkanan uzvu tam olarak kapsayacak şekilde sadece birer kere yıkama ile yetinilir.

Abdestin Farzları

Abdestin farzları altı tanedir.

1-Yüzü Yıkamak: Buna mazmaza (ağza su vermek), istinşak (burna su çekmek) ve istinsar (sümkürmek) dahildir. Çünkü ağız ve burun yüze dahildir. Zira Allahu Teala abdest ayetinde şöyle buyuruyor: **"Yüzünüzü yıkayın."**

Sahiheyn'de sabit olduğu üzere Allah Resulü ﷺ de şöyle buyurmuştur: **"Sizden biri abdest aldığı zaman, burnuna su versin sonra istinsar yapsın (o suyu sümkürsün)."**[1]

Allah Resulü ﷺ ayrıca şöyle buyurmuştur: **"Abdest aldığın zaman mazmaza yap (ağza su verip çalkalamak)"**[2].

Yıkamak: Suyun, uzvun üzerine akmasıdır.

Mazmaza: Suyun ağızda çalkalanmasıdır.

1 Buhari, Hadis No:162; Müslim, Hadis No:237.
2 Sünen-i Ebi Davud, Hadis No:144; Hafız Ibn-i Hacer sahih olduğunu söylemiştir.

İstinşak: Nefesle beraber suyu burna çekmektir.

Mazmaza ve istinşakın yüzü yıkamadan önce yapılması daha efdaldir. Ancak yüzden sonra yapılması da caizdir.

Yüz: Karşı karşıya durduğun zaman tam karşında kalan kısım.

Uzunluk Olarak Sınırı: Saçın bitiminden sakalın ve çenenin en altına kadardır.

Genişlik Olarak: Bir kulaktan diğer kulağa kadardır.

Şayet kişide sakal varsa ve bu sakal, deri sakalın altından gözükecek kadar hafifse, yüzle beraber yıkanması gerekir. Ancak yoğunsa yüzle beraber sakalın zahirinin yıkanması yeterlidir. Ayrı olarak yıkanması vacip değildir.

2-Dirseklerle Beraber Elleri Yıkamak: Allahu Teala'nın şu ayetine binaen: **"Dirseklerle beraber ellerinizi yıkayınız."** [Maide, 6]

Dirsek: Kol ile pazu arasındaki eklem yeridir. İnsan, üzerine yaslandığı için Mirfak (dirsek) diye isimlendirilmiştir. Çünkü insan onun üzerine yaslanır.

3-Başın Tamamını Meshetmek: Başa kulaklar da dahildir. Bu da (mesh), Allah'u Teala'nın: **"Ve başınızı meshedin"** ayetine ve Allah Resulü'nün ﷺ **"Kulaklar baştandır"** hadisine binaendir.[1]

Mesh: Suyla ıslatılmış olan elin, uzvun üzerinden geçirilmesidir.

Mesh ve Yıkamak Arasındaki Fark: Meshde suyun akmasına gerek yoktur. Bilakis eli suya batırıp, daha sonra eliyle başını silmesi yeterlidir.

4-Aşık Kemiğine Kadar Ayakları Yıkamak: Allahu Teala'nın şu ayetine binaen: **"Ve ayakları aşık kemiğine kadar yıkayın."** [Maide, 6].

Aşık Kemiği: Ayağın yan tarafından, bacağın en altında çıkık olan iki tane kemiktir.

5-Tertip: Her uzvun kendi sırasında yıkanmasıdır. Şöyle ki yüz ile başlanır, sonra eller yıkanır, sonra baş meshedilir ve sonra ayaklar yıkanır. Çünkü Allahu Teala uzuvlar arasını tertipleyerek şöyle buyurdu: **"Ey iman edenler namaza kalkacağınız zaman yüzlerinizi ve dirseklere kadar ellerinizi yıkayın. Başlarınızı mesh edin. Her iki topuğa kadar ayaklarınızı da yıkayın."** [Maide, 6].

Bu Ayetin Delil Oluş Şekli Şöyledir: Ayette Allahu Teala, yıkanması gereken

1 İbn-i Mace, Hadis No:443 (Hasen bir senedle rivayet etmiştir).

uzuvlar arasına, meshedilmesi gereken uzvu sokmuştur. Bundan ise ancak tertip faydasını anlıyoruz.

Sünnetten Delili ise: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve selemin abdestini vasfedenlerin hepsi, Allah Resulü'nün ﷺ abdesti, Allah'ın ﷻ zikrettiği tertibe göre aldığı hususunda ittifak etmiştir.

6-Kesintisiz Olma Hali: Uzuvları peşpeşe yıkamaktır. Şöyle ki; bir uzvu, bir önceki uzuv kurumadan yıkamaktır. Çünkü abdest bir ibadettir, başının sonuna bitişmesi gerekir. Aksi halde şeran abdest diye isimlendirilmez.

Allah Resulü ﷺ abdesti kesintisiz alır ve abdest uzuvlarının aralarını ayırmazdı.

Ebu Davud'un rivayet ettiği hadiste Allah Resulü ﷺ bir adamı namaz kılarken gördü ve ayağı üzerinde bir dirhem kadar suyun değmediği yer vardı. Allah Resulü ﷺ ona abdestini ve namazını iade etmesini emretti."[1]

Şayet "kesintisiz olması" bir rükün olmasaydı, Allah Resulü ﷺ ona sadece ayağını yıkamasını emreder, abdesti tekrardan almasını emretmezdi.

1 Sünen-i Ebu Davud, Hadis No:175.

BÖLÜM
ABDESTİN VACİPLERİ

Abdestin başında besmele çekmektir. Bu da Allah Resulü'nün ﷺ şu hadisine binaendir: **"Abdest alırken Allah'ın ismini anmayanın abdesti yoktur."**[1].

Kim besmele çekmeyi bilerek terk ederse abdesti batıl olur. Kim de unutarak terk ederse abdesti sahih olur. Şayet abdest esnasında hatırlarsa besmeleyi çeker ve abdestini tamamlar, baştan abdest almasına gerek yoktur.

1 Ahmed bin Hanbel, Hadis No:11370; Tirmizi, Hadis No:25'te rivayet etti. Bazı alimler de hasen olduğunu söyledi.

BÖLÜM
ABDESTİN SÜNNETLERİ

1-Misvak: Yani abdestin başlangıcındadır. Bunun dayanağı da Allah Resulü'nün ﷺ şu kavlidir: **"Eğer ümmetim üzerine zahmet vermeyecek olsaydım, her abdestte misvak kullanmalarını emrederdim."**[1]

2-Abdestin Başında Elleri Üçer Kere Yıkamak: Allah Resulü'nün (sallallahu aleyh ve sellem) fiilinden dolayı.

Ancak ellerde necaset veya suyun deriye ulaşmasını engelleyecek bir şey varsa, o zaman elleri yıkamak vacip olur.

Aynı şekilde kişi uykudan uyanıp ellerini kaba sokmak istediği zaman da ellerini yıkaması vaciptir. Zira Allah Resulü ﷺ şöyle buyurmuştur: **"Sizden bir kimse uykudan uyandığı zaman elini üç kere yıkamadan kaplara sokmasın, çünkü o, elinin nerede gecelediğini bilmez."**[2]

3-Oruçlu Olma Hali Hariç İstinşakta Mübalağaya Gitmek: Bu da Allah Resulü'nün ﷺ şu sözünden dolayıdır: **"Oruçlu olman müstesna, istinşakta mübalağa yap."**[3]

4-İstinsarda (Sümkürmek) Mübalağaya Gitmek: Bu da Allah Resulü'nün ﷺ şu kavline binaendir: **"İki defa tam ve mükemmel olarak veya üç defa sümkürünüz."**[4]

5-Yoğun Sakalı Hilallemek: Bunun delili, Osman ve Ammar bin Yasir'in ﷺ rivayet ettiği şu hadistir: "Peygamber ﷺ abdestte sakalını hilallerdi (arasını eliyle karıştırırdı)."[5]

1 Ahmed bin Hanbel, Hadis No:9928; Nesai, Hadis No:3031 (Sahih senetle rivayet etmiştir).
2 Müslim, Hadis No:278; Buhari, Hadis No:162.
3 Ebu Davud, Hadis No:2366; Tirmizi, Hadis No:788; İbn-i Mace, Hadis No:407 (Sahih bir senetle rivayet etti).
4 Ahmed bin Hanbel, Hadis No:2011; İbn-i Mace, Hadis No:408 (Rivayet etmiştir, sahihtir).
5 Tirmizi, Hadis No:29 rivayet etti ve sahihledi; Ibn-i Huzeyme ve Ibn-i Kattan sahihledi; Buhari

6-El ve Ayak Parmaklarını Hilallemek (Aralarını Oğuşturmak): Lakit bin Sabire şöyle demiştir: "Allah Resulü ﷺ şöyle buyurdu: **'Abdest aldığında parmak aralarını ovuştur.'"**[1]

Allah Resulü'nün ﷺ arkadaşı Müstevrid bin Şeddad'ın şöyle dediği rivayet edilir: "Allah Resulü'nü ﷺ abdest alırken serçe parmağı ile her iki ayağının parmakları arasını ovuşturduğunu gördüm."[2]

7-Abdestten Sonra Varid Olan Şu Zikri Yapmak: "Şehadet ederim ki, Allah'tan başka ilah yoktur ve şehadet ederim ki, Muhammed O'nun kulu ve Resulü'dür. Allah'ım, beni tam tevbe edenlerden ve tertemiz temizlenenlerden eyle." (Eşhedu enla ilahe illallah ve enne muhammeden abdullahi ve resuluhu. Allahumme'c alni mine't tevvabine ve'c alni mine'l mutetahhirin.)

Allah Resulü ﷺ şöyle buyurmuştur: **"Eğer sizden biriniz abdest alır, onu yerli yerince yapar yahut tastamam icra eder de sonra : "Ben Allah'tan başka hak ilah olmadığına; Muhammed'in Allah'ın kulu ve Resulü olduğuna şehadet ederim" derse o kimseye cennetin sekiz kapısı (birden) açılır. Onların hangisinden dilerse ondan girer."**[3]

Ve Tirmizi hasen bir senedle şunu ziyade etti: **"Allahım, beni tam tevbe edenlerden ve tertemiz temizlenenlerden eyle."**[4]

hasen olduğunu söyledi.

1 Tirmizi, Hadis No:38 (Rivayet etmiştir ve hasendir).
2 Ahmed bin Hanbel, Hadis No:18016.
3 Müslim, Hadis No:234.
4 Tirmizi; Hadis No:55.

BÖLÜM

Abdesti eksiksiz almak ve uzuvların yıkanmasında ihmal ve noksandan kaçınmak gerekir. Özellikle de parmaklardaki eklem yerleri, ayakların son kısmı ve göz pınarları gibi suyun kendisine tam ulaşamadığı yerlere dikkat etmemiz gerekir.

Zira Allah Resulü ﷺ şöyle buyurmuştur: **"Ateşte yanacak ökçelere yazık."**[1]

Ebu Umame, abdestin sıfatı hadisinde şöyle diyor: "Allah Resulü ﷺ iki göz pınarını mesh ederdi."[2]

Aynı şekilde abdestte vesveselerden ve israftan da sakınmamız gerekir.

Abdestte uzuvları üçer kereden fazla yıkamak caiz değildir. İmam Ahmed ve başkalarının hasen bir senedle rivayet ettiği hadise göre bir bedevi, Allah Resulü'ne ﷺ gelip abdestten sordu. Allah Resulü ﷺ ona üçer üçer gösterdi ve dedi ki: **"İşte abdest budur (böyle alınır). Kim buna bir şey eklerse kötülük etmiş, haddi aşmış, zulmetmiş olur."**[3]

1 Buhari, Hadis No:60; Müslim, Hadis No:240.
2 Ahmed bin Hanbel, Hadis No:22310; İbn-i Mace, Hadis No:444.
3 Sünen-i İbn-i Mace, Hadis No:422; Ahmed bin Hanbel, Hadis No:6684.

BÖLÜM
ABDESTİ BOZAN ŞEYLER

Yani abdesti bozan ve ifsad eden şeylerdir.

1-Önden ve Arkadan Çıkan Şeyler: İster az ister çok olsun idrar, dışkı, meni, mezi, istihaze kanı ve yellenmek gibi idrar ve dışkının çıkış yerlerinden çıkan şeylerdir. Bunun delili Allahu Teala'nın şu kavlidir:

"Ya da biriniz ayak yolundan (hacet yerinden) gelmişse." [Maide, 6].

Ve Allah Resulü'nün ﷺ şu hadisidir: **"Allah, kendisinde hades meydana gelen kimsenin namazını, o kimse abdest almadıkça kabul etmez."**[1]

2-İdrar ve Dışkının Vücudun Başka Yerinden Çıkması: İnsanda (İdrar, dışkı) çıkış yeri tıkanırsa ve onun yerine başka çıkış yeri açılırsa, bu yer önceki çıkış yerinin hükmünü alır. Ancak dokunma konusunda aynı hükme girmez. Çünkü oraya dokunmak abdesti bozmaz.

3-Delirmek, Bayılmak, Sarhoşluk ya da Uyku Gibi Hallerden Aklın Gitmesi ya da Kapanması: Bunun delili Safvan bin Assal'in şöyle dediği hadisidir: "Allah Resulü ﷺ yolcu olduğumuz zaman bize mestlerimizi, üç gün üç gece boyunca, cünüplük hali dışında; idrar, dışkı ve uyku sebebiyle çıkarmamamızı emretti."[2]

Abdesti Bozan Uyku: İdrakın kaybolduğu derin uykudur. Ancak hafif uyku abdesti bozmaz. Çünkü sahabeler رضي الله عنهم namazı beklerken başları uykusuzluktan dolayı önlerine düşüyordu ve kalkıp abdest almadan namazı kılıyorlardı.[3]

4-Deve Eti Yemek: Bunun dayanağı Cabir bin Semure'nin رضي الله عنه rivayet ettiği şu

1 Buhari, Hadis No:6954; Müslim, Hadis No:225.
2 Ahmed bin Hanbel, Hadis No:18091; Tirmizi, Hadis No:96; Tirmizi, İbn-i Huzeyme, Ibn-i Hibban, Nevevi ve İbn-i Hacer sahihledi.
3 Ebu Davud, Hadis No:200, sahih senedle rivayet etti.

hadistir: "Bir adam Allah Resulü'ne ﷺ gelerek: 'Koyun eti sebebiyle abdest alayım mı?' diye sordu. Allah Resulü ﷺ 'Dilersen abdest al, dilemezsen alma!' diye cevap verdi. (Adam bunun üzerine) 'Deve eti sebebiyle abdest alayım mı?' diye sordu. Allah Resulü ﷺ: 'Evet' cevabını verdi."[1]

5-Guslü Gerektiren Tüm Haller: Meninin çıkması, hayız, nifas hali ve cima gibi.

1 Müslim, Hadis No:360.

BÖLÜM
ABDEST ALMANIN VACİP OLDUĞU YERLER

1-Namaz: Allah Resulü'nün ﷺ şu hadisine binaen: **"Allah, kendisinde hades meydana gelen kimsenin namazını, o kimse abdest almadıkça kabul etmez."**[1]

2-Kabe'yi Tavaf Etmek: Allah Resulü'nün ﷺ şu kavline binaen: **"Beyt'i tavaf da bir namazdır. Ancak Allah bunda konuşmayı mubah kılmıştır."**[2]

Aynı şekilde Allah Resulü'nden ﷺ, tavaf yapacağı zaman önce abdest alıp daha sonra tavaf ettiği sabit olmuştur.[3]

3-Mushafa Dokunmak: Allah'ın ﷻ şu kavlinden dolayı: **"Ona, temizlenenlerden başkası dokunamaz."** [Vakıa, 79]

Aynı şekilde Allah Resulü'nün ﷺ, Yemen ehline yazdığı Amru bin Hazm'ın mektubunda Allah Resulü ﷺ şöyle buyurmuştur: "...Kuran'a ancak temiz olan dokunabilir..."[4]

1 Buhari, Hadis No:6954; Müslim, Hadis No:225.
2 Tirmizi, Hadis No:960; Merfuluğunda ve mevkufluğunda ihtilaf edilmiştir. Merfu rivayeti tercih edenler: İbn-i Seken, İbn-i Huzeyme, İbn-i Hibban, Hakim ve İbn-i Hacer'dir.
3 Buhari, Hadis No:1614.
4 Muvatta, Hadis No:234; Taberani, Mu'cemu'l Kebir, Hadis No:13217; rivayet etti. İshak bin Rahaveyhi, Şafi ve Ibn-i Abdulberr sahihledi

BÖLÜM
ABDEST ALMANIN MÜSTEHAP OLDUĞU YERLER

1-Allah'ı Zikretmek ve Ezberden Kur'an Okumak: Çünkü Allah Resulü ﷺ Allah'ın abdestsiz bir şekilde zikredilmesini kerih görüyordu."[1]

2-Her Namaz İçin Abdest Almak: Enes bin Malik'ten ﷺ rivayet edilen şu hadise binaen: "Allah Resulü ﷺ her namaz için abdest alırdı."[2]

3-Cünüp Kişi Tekrar Cima Etmek ya da Uyumak veya Yemek Yemek İsterse: Allah Resulü'nün ﷺ şu hadisine binaen: **"Sizden biri hanımına yaklaştığında, tekrar (cima) etmeyi isterse abdest alsın."**[3]

Ve Aişe'den ﷺ gelen şu rivayete binaen: **"Allah Resulü ﷺ cünüp olduğu zaman yemek yemek veya uyumak istediği zaman namaz abdestiyle abdest alırdı."**[4]

4-Uyumadan Önce: Allah Resulü'nün ﷺ şu hadisine binaen: **"Yatağına uyumak için geldiğin zaman, namaz için abdest alışın gibi abdest al."**[5]

1 Ebu Davud, Hadis No:17; sahih bir senedle rivayet etmiştir.
2 Buhari, Hadis No:214.
3 Müslim, Hadis No:308.
4 Müslim, Hadis No:305.
5 Buhari, Hadis No:247.

MESTLER ÜZERİNE MESH BABI

Mest: Deriden olup ayağa giyilen şeydir.

Mestler Üzerine Mesh Etmenin Hükmü: Mestler üzerine mesh etmek, şeriatın ruhsatlarından bir ruhsattır. Meşruluğu, Allah Resulü'nden ﷺ gelen sahih hadislerle sabit olmuştur. Mukim halde de seferde de (yolculuk) yapıldığı sabittir.

Alimler "mestler üzerine mesh etmek mi yoksa ayakları yıkamak mı efdaldir" diye ihtilaf etmişlerdir.

Racih olan, insanın ayağının bulunduğu halin dışında bir hal ile kendini zorlamamasıdır. Yani şayet mestleri temizlik üzerine giymişse evla olan onların üzerine mesh etmek, çıkarmamaktır. Şayet ayaklar çıplak ise ayaklarını yıkar ve mestleri giymek için kensini zorlamaz. Çünkü Allah Resulü ﷺ mestleri giymekte kendini zorlamazdı. Bilakis Allah Resulü ﷺ ayaklarında mest olmadığı zaman onu yıkar, ayağında mest olduğu zaman da onları çıkarmaz ve onların üzerine mesh ederdi.

Aynı şekilde çorapların üzerine de mesh edilmesi caizdir. Çünkü çoraplar da mest hükmündedir.

Muğire bin Şube'den ﷺ şöyle dediği rivayet edilmiştir: "Allah Resulü ﷺ çorapları ve na'lleri üzerine mesh etti."[1].

İbn-i Ebi Şeybe rivayet etmiştir: "Ebu Mesud ﷺ çorapları üzerine mesh ederdi."[2]

İbn-i Ömer'den ﷺ rivayetle denildi ki: "Çoraplar üzerine mesh, mestler üzerine mesh gibidir."[3]

Ata'dan rivayet edildiğine göre şöyle demiştir: "Çoraplar üzerine mesh, mestler üzerine mesh mesabesindedir."[4]

1 Ahmed bin Hanbel, 18206; İbn-i Mace, Hadis No:559 rivayet etti. Hadiste zayıflık vardır.
2 Musannef, İbn-i Ebi Şeybe, Hadis No:1971.
3 İbn-i Ebi Şeybe, Musannef, Hadis No:1994.
4 İbn-i Ebi Şeybe, Musannef, Hadis No:1991.

Abbad bin Raşid'den rivayet edildiğine göre şöyle demiştir: "Nafiye çorap üzerine mesh konusunu sordum. Nafi dedi ki: "onlar mest konumundadır."[1]

Mestler Üzerine Mesh Etmenin Şartları:

1-Temizlik Üzere Giymek: Allah Resulü'nün ﷺ Muğire bin Şu'be hadisindeki şu kavline binaen: Muğire bin Şu'be Allah Resulü'nün ﷺ mestlerini çıkarmak istediğinde, Allah Resulü ﷺ ona **"Bırak onları, zira ben onları abdestli olarak giydim"** buyurdu ve mestlerin üzerine meshetti.[2]

2-Mestin Farz Olan Kısmı Örtmesi Gerekir: Çünkü normal olan mest budur.

Aynı şekilde mestlerde ve çoraplarda hafif bir yırtık olsa da üzerine mesh yapılabilir.

3-Belirlenmiş Olan Müddetin İçinde Olması Lazım: (Mukim için bir gün bir gece, seferi için ise üç gün üç gece)

Bu müddet Ali'nin ﷺ şu kavline binaendir: "Allah Resulü ﷺ yolcu için üç gün üç geceyi, mukim için ise bir gün bir geceyi müddet tayin etti."[3]

Ancak vakit çıktıktan sonra mücahidin mesti çıkarmasıyla kendisi için "düşmandan korkmak" ya da "düşmanı kaçırmak" gibi bir zarar meydana gelecekse, zaruret gereği vakit çıksa da mestler üzerine mesh etmesi caiz olur. İbn-i Teymiye bunun fetvasını vermiştir.

- Şayet kişi sefere çıkar ve sonra mukim olursa, mukim müddetini tamamlar.
- Mukim olarak başlar, ancak daha sonra sefere çıkarsa seferi müddetini tamamlar.

4-Mesh, Küçük Hadesin Taharetinde Yapılır: Büyük hadesin taharetinde ise ayakların yıkanması gerekir.

Meshin Yapılış Şekli: Mestin üstüne mesh edilmesi gerekir. Ali'nin ﷺ şu sözüne binaen: "Allah Resulü'nü ﷺ mestlerin üzerine meshederken gördüm."[4]

Mesh Müddeti Ne Zaman Başlar: Mesh müddeti abdest bozulduktan sonra ilk mesh etmekle başlar. Çünkü hadislerin çoğu "mesheder" lafzıyla

1 İbn-i Ebi Şeybe, Musannef, Hadis No:1992.
2 Buhari, Hadis No:206; Müslim, Hadis No:274.
3 Müslim, Hadis No:276.
4 Ebu Davud, Hadis No:162; İbn-i Hacer sahihledi.

gelmiştir. Şayet hades/abdestsizlik hasıl olursa ilk abdest bozulmuş olur ve mesh ruhsatını kullanmaya başlar. Şayet abdest alır ve mesh ederse, meshin müddeti başlamış olur.

BÖLÜM
MESHİ BOZAN HALLER

1-Guslü Gerektiren Halin Hasıl Olması: Bunun delili Safvan bin Assal'in ﷺ şu hadisidir: "Allah Resulü ﷺ yolcu olduğumuz zaman bize mestlerimizi, üç gün üç gece, cünüplük hali dışında çıkarmamamızı emretti."[1]

2-Mestleri Çıkarmak veya Mestin Örtmesi Farz Olan Yerden Bir Kısmının Açığa Çıkması: Cumhuru fukahanın kavline göre böyledir. Öyle ki Safvan bin Assal'ın yukarıda geçen hadisini delil almışlardır. Hadiste: "mestlerimizi çıkarmamamızı" ifadesi geçiyor. Bu da mestlerin çıkarılmasının tesir edici olduğunu gösteriyor.

Bazı ilim ehli mestlerin çıkarılması abdesti bozmaz çünkü mestleri çıkarmak abdesti bozan unsurlardan değildir, demişlerdir.

3-Müddetin Bitmesi: Şayet meshin müddeti bitmişse ve abdest bozulmuşsa ve tekrardan abdest almak istiyorsa, kişinin mestleri çıkarıp ayaklarını yıkaması gerekir.

1 Ahmed bin Hanbel, Hadis No:18091; Tirmizi, Hadis No:96; rivayet etti ve sahihledi.

BÖLÜM
CEBİRE (SARGI) ÜZERİNE MESH

Cebire: Kırık, yara, yanık gibi sebeplerden dolayı bir uzvun üzerine bağlanan sargıdır.

Sargının çıkarılması zarara sebep olacaksa, sargı üzerine mesh etmek caiz olur.

Mesh Etmenin Şekli İse: Yıkanması vacip olan yeri kaplayan sargının her tarafını mesh etmekle olur.

Aynı şekilde büyük hades (guslü gerektiren haller) dahi hasıl olsa, sargı bezi çıkarılmaz. Çünkü burada sargının üzerine mesh etmek zaruret babındandır. Şayet üzerine mesh ederse teyemmüm etmez.

Sarık üzerine mesh etmek de Sahih Müslim'de geçen Muğire bin Şu'be'nin şu hadisine binaen caizdir: "Allah Resulü ﷺ abdest aldı başının ön kısmına, sarığına ve mestleri üzerine mesh etti."[1]

Sarığı çıkarmak abdesti bozmaz.

Sarığı taharet üzere giyilmesi hususunda ihtilaf vardır. Racih olan, temizlik üzere giyilmesi şart değildir. Yaşmak, şapka ve diğerleri sarık hükmü kapsamına girmez. Çünkü asıl olan başa mesh etmenin vacip oluşudur. Bu şeyler ise sarık gibi baştan çıkarılması zor şeyler değildir.

1 Müslim, Hadis No:247.

GUSÜL BABI

Gusül (Lugatta): Suyu bedenin her yerine yaymaktır.

Gusül (Şer'an): Hususi bir niyetle beraber, belli bir sıfat üzere, suyu bedenin tümüne yayarak Allah'a ibadet etmektir.

Guslü Gerektiren Şeyler:

Aşağıda zikredeceğimiz haller hasıl olursa, gusül almak vacip olur.

1-Meninin Çıkması: Uyanık olan kişide fışkırarak ve şevhet hissettirerek, uyuyan kişiden de şehvet hissettirmese bile çıkması.

Bu, Allahu Teala'nın şu kavli gereğidir: **'Eğer cünüp iseniz temizlenin.'** [Ma'ide, 6].

Aynı şekilde Allah Resulü'nün ﷺ Ali'ye ﷺ dediği şu sözü gereğidir: **"Eğer meni akıtacak olursan o zaman gusül al!"**[1].

Uyuyan kişi için şehvet hissetmesi şart değildir. Çünkü uyuduğu için hissetmeyebilir. Ondan dolayı uyuyan kişi ihtilam olduğunu hatırlamasa dahi, meniyi görürse gusül alması vacip olur. Bu da Allah Resulü'nün ﷺ şu hadisine binaendir: "Kadın ihtilam olursa gusül vacip olur mu, diye kendisine sorulduğunda Allah Resulü ﷺ **"Suyu gördüğünde evet"** buyurmuştur.[2]

2-Meni Gelmese Bile Erkeğin Cinsel Uzvunun Başının (Haşefe) Kadının Fercinde Kaybolması: Allah Resulü ﷺ şöyle buyurmuştur: **"Erkek, kadının dört şu'besi arasına oturup da sonra kadına meşakkat ulaştırdığı zaman (her ikisine) yıkanmak vacib olmuştur."**[3]

Başka bir rivayette: **"İnzal olmasa bile"** diye geçer.

1 Ebu Davud, Hadis No:206, sahihtir.
2 Buhari, Hadis No:130; Müslim, Hadis No:313.
3 Buhari, Hadis No:291; Müslim, Hadis No:348.

Müslim'in rivayetinde: **"Sünnet mahalli sünnet mahalline temas ederse gusül vacib olur."**[1]

3-Kafirin Müslüman Olması (İster Asli Kafir, İster Mürted Olsun): Çünkü Allah Resulü ﷺ Kays bin Asım'a Müslüman olduğu zaman gusletmesini emretti"[2].

4-Hayız ve Nifasın Bitmesi: Allah Resulü'nün ﷺ şu hadisine binaen: **"Hayız (vakti) geldiği zaman namazı bırak, hayız zamanı geçince yıkan ve namaz kıl."**[3]

5-Ölüm: Allah Resulü'nün ﷺ vefat eden kızı Zeyneb'in yıkanması hakkında "Sizler onu yıkayın" demesinden dolayı.[4]

6-Cuma Günü: Allah Resulü'nün ﷺ, şu hadisine binaen: **"Sizden biriniz cuma namazına geldiğinde yıkansın."**[5]

Aynı şekilde Allah Resulü ﷺ şöyle buyurdu: "**Cuma günü yıkanmak her ihtilam olan kimseye vaciptir."**[6]

1 Müslim, Hadis No:349.
2 Ebu Davud, Hadis No:355; Tirmizi Hadis No:605 rivayet etti ve hasen olduğunu söyledi.
3 Buhari, Hadis No:320; Müslim, Hadis No:333.
4 Buhari, Hadis No:1253; Müslim, Hadis No:939.
5 Buhari, Hadis No:877.
6 Buhari, Hadis No:858; Müslim, Hadis No:846.

BÖLÜM
GUSLÜN SIFATI

Guslün İki Sıfatı Vardır:

1-Kemal Sıfatı: Kişi önce ellerini yıkar, sonra fercini ve (meniden) bulaşanları yıkar. Sonra namaz abdesti alır. Sonra eliyle su alır, parmaklarını saç köklerine sokar, ta ki deri ıslatılana kadar parmaklarıyla saç diplerini hilaller, sonra üç kere başına su döker, sonra da bedeninin geri kalan kısımlarına önce sağ kısımdan başlayarak, daha sonra da sol kısma olmak üzere su döker.

2-İcza Sıfatı: Mazmaza ve istinşakla beraber, suyu bedenin bütün yerlerine yaymaktır.

BÖLÜM
CUNÜP, HAYIZ VE NİFAS OLAN KİMSELERİN KAÇINMASI GEREKENLER

1-Mescidde Kalmak: Allah ﷻ şöyle buyuruyor: **"Ey iman edenler, sarhoş iken, ne dediğinizi bilinceye ve cünüp iken de -yolculukta olmanız hariç- gusül edinceye kadar namaza yaklaşmayın."** [Nisa, 43]

Lakin kişi bir ihtiyacından dolayı mescidde kalmaksızın mescide uğrarsa bu, ayetten dolayı caiz olur.

2-Kabe'yi Tavaf Etmek: Allah Resulü'nün ﷺ şu hadislerinden ötürü: **"Beyt'i tavaf da bir namazdır."**[1]

Aişe ؓ hacda hayız olduğu zaman, Allah Resulü ﷺ ona: **"Hacının yaptığı her şeyi yap, ancak temizleninceye kadar kabeyi tavaf etme, demiştir."**[2]

1 Sünen-i Nesai, Hadis No:2922.
2 Buhari, Hadis No:305; Müslim, Hadis No:1211.

BÖLÜM
YARALININ ABDESTİ

İster büyük hadesten (guslü gerektiren haller) ister de küçük hadesten (normal abdesti gerektiren hallerden) taharette olsun, bunun iki hali vardır:

1. Hal: Yarasının Açık Olma Durumu:

Eğer kendisine bir zararın geleceğinden korkmuyorsa, o zaman yaralı olan uzvu yıkar.

Ancak kendisine bir zararın dokunacağından korkarsa, yapabilirse yaralı olan yeri eliyle mesh eder. Eğer yapamazsa, yaralı olan yere bez vb. bir şey koyar ve onun üzerine mesh eder. Eğer bunu da yapamazsa o mekanı terk eder, yıkamaz. Yıkanması farz olan diğer kısımlardan yapabildiği; kalan diğer kısımları yıkar ve abdesti tamamlar. Ve yıkamadığı kısımlar için de teyemmüm eder.

Bunun Delili: İbn-i Carud, Hakim, İbn-i Hibban ve İbn-i Huzeyme'nin, İbn-i Abbas'tan rivayet ettiği şu hadistir: "Adamın biri kış günü cünüp oldu ve ne yapması gerektiğini sordu. Adama yıkanması emredildi, adam yıkandı ve öldü. Bu, Allah Resulü'ne ﷺ zikredilince, Allah Resulü ﷺ şöyle buyurdu: **"Onlara ne oluyor, onu öldürdüler, Allah da onları öldürsün. (üç kere bunu tekrarladı). Allah toprağı veya teyemmümü temiz kıldı."**[1]

Aynı şekilde Allah Resulü'nün şu kavlinin umumiyetinden dolayı: **"Size bir şeyi emrettiğim zaman, ondan gücünüzün yettiği kadarını yapınız."**[2]

2. Hal: Yarası Örtülü Olma Durumu: Üzerine mesh eder.

1 El Munteka li-İbn-i'l Carud, Hadis No:128; El Mestedrek Ala'a Sahiheyn Li'l Hakim Hadis No:585; Sahih-i İbn-i Hibban:1314; Sahih-i İbn-i Huzeyme, Hadis No:273.

2 Buhari, Hadis No:7288; Müslim, Hadis No:1337.

BÖLÜM
KOPMUŞ UZUVLARIN TAHARETİ

Kopmuş Olan Uzuvların Üç Hali Vardır:

1.Hal: Kolların, dirseğin üstünden, ayaklarda ise aşık kemiğinin üstünden kopması durumu. Bu halde yıkama vacibiyetinin düştüğüne dair, alimler arasında bir ihtilaf yoktur. Çünkü yıkanacak bölge yok olmuştur.

2.Hal: Kollarda dirsekten aşağısından bir kısmın, ayaklarda da aşık kemiğinden aşağısından bir kısmın kopması durumu. Bu halde yıkanması farz olan azalarda, kalan kısmın yıkanmasının vacibiyeti konusunda alimler arasında bir ihtilaf yoktur.

Çünkü uzvun bir kısmı kopmuştur ve bir kısmı kopan uzuvlarda mesh ve yıkama hükmü uzuvdan kalan kısma uygulanır.

Bu da Allah Resulü'nün ﷺ şu sözünden dolayıdır: **"Size bir şeyi emrettiğim zaman, ondan gücünüz yettiği kadarını yapınız."**[1]

3.Hal: Kollarda dirsekten ayaklarda da topuktan kesilmesi durumu; Evla olan uç kısmının yıkanmasıdır. Çünkü dirsek ve aşık kemiği abdeste dahildir.

1 Buhari, Hadis No:7288; Müslim, Hadis No:1337.

TEYEMMÜM BABI

Teyemmüm Lugatta: Kastetmek, yönelmek demektir.

Şeriatte İse: Elleri ve yüzleri temiz toprak ile belli bir sıfat üzere hususi bir niyetle mesh ederek Allah'a ibadet etmektir.

Hükmü: Bu, kitap, sünnet ve icmadan delille meşrudur. Allah'tan kullarına bir ruhsattır. Öyle ki Allahu Teala şöyle buyurmaktadır: **"Eğer su bulamamışsanız, bu durumda, temiz bir toprakla teyemmüm edin (hafifçe) yüzlerinize ve ellerinize ondan sürün."** [Maide, 6].

Allah Resulü ﷺ şöyle buyurmuştur: **"Yeryüzü bana mescid ve temiz kılındı."**[1]

Alimler, şartları mevcut olduğu takdirde teyemmümün meşru oluşu hakkında icma etmiştir.

Teyemmüm küçük ve büyük hadesi kaldırmada meşrudur.

TEYEMMÜMÜN ŞARTLARI

1-Su bulunmadığında veya bir hastalık, yara veya şiddetli soğuktan dolayı, su kullanıldığı takdirde bir zarar görüleceğinden korkulursa veya kişi kendi nefsi veya arkadaşı için susuz kalmasından korkarsa teyemmüm meşru olur.

Aynı şekilde mücahid su aramaya çıktığı ya da suyu kullandığı zaman düşmandan dolayı kendi nefsi için korkarsa teyemmüm eder.

Su bulunmadığı zaman, teyemmümün meşru olduğunun delili Allahu Teala'nın şu ayetidir: **"Eğer su bulamamışsanız, bu durumda, temiz bir toprakla teyemmüm edin"** [Maide, 6]

Zarar geleceğinden dolayı korku halinde teyemmümün meşru olduğunun delili ise Allahu Teala'nın şu kavlidir: **"Ve din konusunda size bir güçlük yüklememiştir."** [Hac, 78]

1 Buhari, Hadis No:335; Müslim, Hadis No:521.

Aynı şekilde Amr bin As'ın şu hadisidir: Amr bin As şiddetli bir soğuk gecesi ihtilam oldu ve yıkanırsa helak olacağından korkarak teyemmüm etti. Daha sonra bunu Allah Resulü'ne ﷺ anlattı. Allah Resulü ﷺ güldü ve bir şey söylemedi.[1]

- Lakin zarar görülecek bir durum söz konusu olmaksızın, eziyet korkusu teyemmümü mübah kılmaz.
- Şayet kişide abdest azalarından birinin üzerinde bir yara bulunuyorsa ve orayı yıkayamıyor ve üzerine mesh de edemiyorsa, orayı yıkamadan abdest alır ve daha sonra onun için teyemmüm eder.
- Eğer kişiye gusül vacip olur, ancak sadece abdest için yeterli su bulabilirse teyemmüm eder. Teyemmüm ile abdest arasını birleştirmez. (İkisini birden yapmaz).

2-Niyet: Hadesi ortadan kaldırmak için niyet eder.

3-Temiz Toprakla Teyemmüm: Bu da yerin üstüne çıkan toprak, kum veya çakıldır. Allahu Teala'nın şu kavlinin umumundan dolayı: **"Temiz bir toprakla teyemmüm edin."** [Maide, 6]

Said kelimesi: Yerin üstüne çıkan her şeydir.

Aynı şekilde duvarların, elbiselerin ve diğer şeylerin üzerine yapışan tozlar ile de teyemmüm caiz olur. Çünkü Peygamber ﷺ duvara yöneldi ve yüzünü ve ellerini meshetti."[2]

1 Ahmed bin Hanbel, Hadis No:17812 rivayet etti. İbn-i Hacer 'İsnadı güçlüdür' dedi.
2 Buhari, Hadis No:337; Müslim, Hadis No:369.

BÖLÜM
TEYEMMÜMÜN SIFATI

Kişi niyet eder, sonra yere iki eliyle bir kere vurur, sonra onunla yüzünü ve ellerini mesheder.[1]

1 Buhari, Hadis No:338.

BÖLÜM
TEYEMMÜMÜ BOZAN ŞEYLER

1-Küçük hadesten teyemmümü, bevl gibi; abdesti bozan şeyler bozar. Büyük hadesten teyemmümü de cünüplük hali gibi guslü gerektiren durumlar bozar.

2-Teyemmümün, kendisinden dolayı meşru olduğu özrün ortadan kalkması: Su bulabilme ya da yaranın iyileşmesi gibi.

Şayet kişi küçük hadesten dolayı teyemmüm etmişse abdest alması vacip olur. Büyük hadesten dolayı teyemmüm etmişse, gusül abdesti alması gerekir. Bunun delili kendisine cünüplük isabet eden ancak su bulamayan adamın hadisidir: Zira Allah Resulü ﷺ kendisine: **"Sana temiz toprak var, o sana yeter"** dedi. Su geldiğinde ise **"Git ve üstüne suyu dök"** buyurdu.[1]

Şayet namazı kılarken su bulursa namazı keser. Ancak namazdan sonra su bulursa namazını iade etmez. Bunun delili Ebu Davud ve Nesai'nin Ebu Said El Hudri'den رضي الله عنه rivayet ettiği hadistir. Zira Ebu Said El-Hudri bu hadiste şöyle der: "İki adam yolculuğa çıktı ve namaz vakti geldi, yanlarında ise su yoktu. Temiz bir toprak ile teyemmüm ettiler ve namaz kıldılar. Daha sonra vaktin içinde su buldular. O ikisinden bir namazı ve abdesti iade etti, diğer ise etmedi. Daha sonra Allah Resulü'ne ﷺ gelip bu durumu kendisine anlattılar. Allah Resulü ﷺ iade etmeyene: **"Sünnete isabet ettin ve namazın sana yeterli geldi"** iade edene de: **"sana iki ecir var"** buyurdu.[2]

Burada iade edene **"Sana iki ecir vardır"** sözünden kasıt: Yani birinci namazın ecri ve hata ettiği ictihadın ecri.

1 Buhari, Hadis No:344.
2 Sünen-i Ebi Davud, Hadis No:338; Sünen-i Nesai, Hadis No:433.

NAMAZ BABI

Namaz (Lugatta): Dua.

Namaz (Şer'an): Tekbirle başlayıp selam ile biten, kendisine has söz ve fiiller içeren bir ibadettir.

Hükmü:

Namaz, İslam'ın ikinci şartı ve kelime-i şehadetten sonra en kesin olan rüknüdür. İslam'ın direğidir. Allah ﷻ, Peygamberine namazı miraç gecesi, yedi kat göğün üzerinden farz kılmıştır. Namazın terki küfür ve İslam dininden çıkmaktır. Allah Resulü ﷺ şöyle buyurmuştur: **"Onlarla (kafirlerle) aramızdaki fark namazdır. Kim namazı terk ederse kafir olur."**[1]

Yine Allah Resulü ﷺ şöyle buyurmuştur: **"Kişi ile şirk ve küfür arasında namazın terki vardır."**[2]

Fazileti:

Allah Resulü ﷺ şöyle buyurmuştur: **"Bana söyler misiniz, şayet birinizin kapısının önünde, (içinde) her gün beş defa yıkandığı bir nehir bulunsa, ne zannedersiniz, bu (nehir) onun kirinden bir şey bırakır mı?"** (Sahabe-i Kiram);

"Onun kirinden bir şey bırakmaz" dediler. O zaman (Allah Resulü ﷺ) şöyle buyurdu:

"İşte beş (vakit) namazın durumu da bunun gibidir, Allah onlarla günahları siler, yok eder."[3].

1 Tirmizi, Hadis No:2621, sahih bir senedle rivayet etmiştir.
2 Müslim, Hadis No:82.
3 Buhari, Hadis No:528; Müslim, Hadis No:667.

Farz Kılınmış Namazların Sayısı:

Günde beş vakit namaz, şu hadise binaen üzerinde icma ile farzdır: "Adamın biri Resulullah'a ﷺ Allah bana namazdan ne farz kılmıştır, diye sordu. Allah Resulü de ﷺ şöyle buyurdu: **"Beş vakit namaz..."**[1]

Namazın Şartları

1-İslam

2-Akıl

3-Temyiz

4-Vaktin Girmesi: Allahu Teala şöyle buyuruyor: **"Çünkü namaz, mü'minler üzerinde vakitleri belirlenmiş bir farzdır."** [Nisa, 103] Yani namazın kılınacağı vakitler belirlenmiştir.

5-Her İki Hadesten Temizlenmek: Çünkü Allah Resulü ﷺ şöyle buyurmaktadır: **"Kendisinde hades meydana gelen kimsenin namazı, o kimse abdest almadıkça kabul olunmaz."**[2]

6-Avret Yerlerini Kapatması: Çünkü Allah ﷻ şöyle buyurmaktadır: **"Ey Ademoğulları, her mescid yanında ziynetlerinizi takının."** [A'raf, 31]

Avretlerin kapatılması ziynetlenmenin en asgarisidir. Faziletli olan, gücü yettiği kadar süslenmesidir. Erkeğin avreti diz ile göbek arasıdır.

Kadın ise, yüz ve elleri hariç tüm bedenini kapatması vaciptir. Aişe'den رضي الله عنها rivayet edildiğine göre Resulullah ﷺ şöyle buyurmuştur. **"Hayız görecek yaşa gelen kadının namazı ancak yaşmak (üstlük) ile kabul edilir."**[3]

Taberani Es Sağir ve El Avsat'ta Ebu Katade'nin hadisini şu lafızlarla rivayet eder: **"Allah ﷻ, bir kadın ziynetlerini örtmeyene kadar ve hayız çağına gelmiş bir kız da örtünmeyene kadar namazlarını kabul etmez."**[4]

Ümmü Seleme'den şöyle dediği rivayet edilmiştir: Peygamber'e ﷺ; kadın yalnız başörtüsü ve gömleği ile eteklik olmadan namaz kılabilir mi? diye sorduğum da, **"Gömlek ayaklarının üstünü örtecek şekilde uzun olursa kılabilir"** buyurdular.[5]

1 Buhari, Hadis No:6956.
2 Buhari, Hadis No:6954; Müslim Hadis No:225.
3 Tirmizi, Hadis No:377; İbn-i Mace, Hadis No:655; Sünen-i Ebi Davud, Hadis No:641.
4 El Mucemu's Sağir Li't Taberani, Hadis No:920.
5 Sünen-i Ebi Davud, Hadis No:640.

7-Bedende, Elbisede ve Namaz Kılınan Yerde Necasetten Korunma: Çünkü Allah ﷻ şöyle buyurmaktadır: **"Ve elbiseni temiz tut."** [Müddesir, 4]

Ve çünkü Nebi ﷺ mescide bevleden bedevinin hadisinde geçtiği üzere bevlinin üzerine su dökülmesini emretti.[1]

8-Kıbleye Dönme: Çünkü Allah ﷻ şöyle buyurmaktadır: **"Yüzünü Mescid-i Haram yönüne çevir."** [Bakara, 144]

9-Niyet: Çünkü Nebi ﷺ şöyle buyurmuştur: **"Ameller ancak niyetlere göredir"**[2]

1 Buhari, Hadis No:219; Müslim, Hadis No:284.
2 Buhari, Hadis No:1; Müslim, Hadis No:1907.

BÖLÜM
NAMAZ SÜRELERİ

Bunun, sünnetten delilleri de çoktur. Bu delillerden biri de Allah Resulü'nün ﷺ şu hadisidir: **"Öğlenin vakti güneş zeval'e vardığı zamandan başlayarak, bir kimsenin gölgesi uzunluğu kadar oluncaya kadar (yani) ikindinin vakti girmediği müddetçedir, ikindinin vakti güneş sararmadığı müddetçedir, akşam vakti şafak kaybolmadığı müddetçedir. Yatsı namazının vakti mutedil uzunluktaki gecenin yarısına kadardır; sabah namazının vakti tan yeri ağardıktan, güneş doğmasına az kalıncaya kadar devam eder. Güneş doğdu mu bir daha namazı kes! Çünkü güneş şeytanın iki boynuzu arasından doğar."**[1]

NAMAZ VAKİTLERİ:

a-Öğle Namazı:

Vaktin Başlangıcı: Vakti, güneşin zevaliyle başlar. Güneşin zevali; gökyüzünün ortasından batıya doğru meyletmesidir.

Vaktin Sonu: Öğlenin vakti, her şeyin gölgesi, güneş tepede iken olan (zeval) gölgesinin dışında kendi misli oluncaya kadar devam eder.

b-İkindi Namazı:

Vaktin Başlangıcı: Öğlen vaktinin sona ermesiyle başlar. Yani her şeyin gölgesinin kendisi gibi olduğu vakit.

Vaktin (İhtiyari) Sonu: Allah Resulü'nün ﷺ **"İkindinin vakti güneş sararıncaya kadardır"** hadisine binaen güneşin sarardığı vakittir.[2]

Vaktin (Zorunlu) Sonu: Güneşin batması. Bu da Allah Resulü'nün ﷺ şu hadisine binaendir: **"Her kim güneş batmadan ikindinin bir rekatına**

1 Müslim, Hadis No:612.
2 Müslim, Hadis No:612.

yetişirse (o namaza) yetişmiş demektir."[1]

c-Akşam Namazı:

Vaktin Başlangıcı: Güneşin batışından başlar.

Vaktin Bitişi: Kırmızı şafak kayboluncaya kadardır.

d-Yatsı Namazı:

Vaktin Başlangıcı: Kırmızı şafağın kaybolmasından itibaren başlar.

Vaktin (İhtiyari) Sonu: Gece yarısı.

Vaktin (Zorunlu) Sonu: Tan yeri ağarıncaya kadar.

e-Sabah Namazı:

Vaktin Başlangıcı: Fecru's saninin zuhretmesi (fecru's sadık).

Vaktin Sonu: Güneşin doğuşu.

- Eğer kişi vaktinden önce namaz kılarsa namazı geçersiz olur ve vakit girdikten sonra namazı iade etmesi gerekir.
- Namazın vaktini geciktirmek caiz değildir. Eğer bir özürden ötürü geciktirirse namazı, vakti çıktıktan sonra kaza olarak kılar. Ancak özürsüz olarak geciktirirse ilim ehlinden bazıları kazanın, bu namaz yerine geçmeyeceğini söylemiştir. Cumhur-u ehli'l ilm ise çok ağır günahla birlikte kazasının vacip olduğu görüşündedir. Bu, kebiralardandır (büyük günahlardan). Tamamının ya da büyük kısmının terk edilmesi ise küfürdür.

1 Buhari, Hadis No:579; Müslim, Hadis No:608.

BÖLÜM
NAMAZIN RÜKÜNLERİ

Rükunlar kasten de yanılarak da cehaletle de olsa şu hadise binaen düşmez. Ebu Hureyre ﷺ şöyle demiştir: Allah Resulü ﷺ mescide girdi. Akabinde bir kimse de girdi ve namaz kıldı. Sonra Peygamber'e selam verdi. Peygamber selamını aldıktan sonra: **"Dön de yeniden kıl, çünkü sen namaz kılmış olmadın"** buyurdu. O kimse döndü, kıldığı gibi tekrar namaz kıldı. Sonra geldi ve Peygamber'e selam verdi. Peygamber yine: **"Dön de yeniden kıl, çünkü sen namaz kılmış olmadın"** buyurdu. Bu da üç defa oldu. Nihayet o kimse: Seni hakk ile Peygamber gönderen Allah'a yemin olsun ki, bundan başka türlüsünü bilmiyorum; bana (doğrusunu) öğret, dedi. Bunun üzerine Peygamber şöyle buyurdu: **"Namaza durduğun vakitte Allahu Ekber de. Sonra ne kadar kolayına gelirse o kadar Kur'an oku. Sonra rüku'a var, beden uzuvların yatışmış oluncaya kadar dur. Sonra başını kaldırıp, ayakta büsbütün doğruluncaya kadar, yani ta beden uzuvların yatışmış oluncaya kadar dur. Sonra secdeye var, ta mutma'in oluncaya kadar kal. Sonra başını kaldır, ta mutma'in oluncaya kadar otur. Bunu namazın bütününde (böylece) yap."**[1]

Namazın Rükunları On Dört Tanedir. Bunlar:

1-Kıyam: (Güç Nispetince): Allah Resulü'nün ﷺ İmran bin Huseyn'e: **"Ayakta namaz kıl, gücün yetmezse oturarak, ona da gücün yetmezse yan üstü yatarak kıl"** hadisine binaen.[2]

Kişi ayakta namaz kılmaya güç yetiremezse, haline göre namaz kılar.

Nafile namazlarda kişinin oturarak namaz kılması caizdir. Ancak ona, ayakta kıldığı namazın yarı sevabı vardır. Ayakta kılması daha efdaldir.

1 Buhari, Hadis No:757; Müslim, Hadis No:397.
2 Buhari Hadis No:1117.

2-İhram Tekbiri: Öyle ki Allah Resulü ﷺ namazını kötü kılan adama **"Tekbir getir"** demiştir.[1]

3-Her Rekatta Fatiha Okumak: Allah Resulü'nün ﷺ Ubade bin Samit hadisindeki şu buyruğuna binaen: **"Fatihatu-l Kitab'ı okumayanın, namazı yoktur."**[2]

Bundan rükuya yetişen ya da kıyama yetişmiş de Fatiha'yı okumaya yetişemeyen kişi istisnadır.

4-Rüku: Allah Resulü'nün ﷺ namazını kötü kılan adama: **"Sonra rüku'a var, ta ki mutma'in oluncaya kadar"** buyruğuna binaen.[3]

5 ve 6-Rükudan Kalkmak ve Kıyamda Doğrulmak: Allah Resulü'nün ﷺ namazını kötü kılan adama şu buyruğuna binaen: **"Sonra başını kaldırıp, ayakta büsbütün doğruluncaya kadar."**[4]

7-Secde: Allah Resulü'nün ﷺ namazını kötü kılan adama şu buyruğuna binaen: **"Sonra secde et, ta ki secdede mutma'in oluncaya kadar."**[5]

8 ve 9-Secdeden Kalkmak ve İki Secde Arasında Oturmak: Allah Resulü'nün ﷺ namazını kötü kılan adama şu kavline binaen: **"Sonra başını kaldır, ta mutma'in oluncaya kadar otur."**[6]

10-Son Teşehhüd: Çünkü Sahabe رضي الله عنهم Allah Resulü'ne ﷺ "Ey Allah'ın Resulü! Sana nasıl selam getireceğimizi öğrendik peki nasıl salat getireceğiz dedikleri zaman, Allah Resulü **"Allahumme salli ala Muhammedin ve ala ali Muhammed"** deyin buyurdu."[7]. Ve burada emir, vucubiyeti gerektirir.

11-Teşehhüdde Oturmak: Çünkü o son teşehhüdün mekanıdır ve Allah Resulü ﷺ buna devam etmiştir. (daima yapmıştır).

12-İki Selam Vermek: Aişe رضي الله عنها hadisine binaen: **"Namazı selam ile sonlandırırdı."**[8]

Aynı şekilde Allah Resulü'nün ﷺ şu kavline binaen: **"Onun açılışı tekbir ve bitişi de selamdır."**[9]

1 Buhari, Hadis No:757; Müslim, Hadis No:397.
2 Buhari, Hadis No:756; Müslim, Hadis No:394.
3 Buhari, Hadis No:757; Müslim, Hadis No:397.
4 Buhari, Hadis No:757; Müslim, Hadis No:397.
5 Buhari, Hadis No:757; Müslim, Hadis No:397.
6 Buhari, Hadis No:757; Müslim, Hadis No:397.
7 Buhari, Hadis No:3369.
8 Müslim, Hadis No:498.
9 Tirmizi, Hadis No:3; Ebu Davud, Hadis No:61; hasen senedle rivayet etmiştir.

13-Mutmain Olma: Allah Resulü'nün ﷺ namazını kötü kılan adama sürekli **"Ta mutma'in oluncaya kadar"** sözünü tekrarlaması bunun delilidir.

14-Tertip: Allah Resulü'nün ﷺ şu hadisine binaen: **"Beni namaz kılarken gördüğünüz gibi namaz kılın."**[1]

Aynı şekilde namazını kötü kılan adamın hadisi de bunun delilidir.

Kişi bu rükunlardan birini kasten terk ederse, namazı batıl olur. Şayet yanılarak terk ederse bunun çeşitli halleri vardır:

- Şayet terk ettiği rüknu aynı rükun içerisinde hatırlarsa, terk ettiği rükne döner ve namazını tamamlar. Sonra da selamdan sonra sehiv secdesi yapar.
- Şayet ondan sonraki rekata kalktıktan sonra hatırlarsa geri dönmez. İçinde bulunduğu o rekatı iptal eder ve yeni rekatı onun yerine geçirir. Selamdan sonra ise sehiv secdesi yapar.
- Şayet son teşehhüdde hatırlarsa, o rekat iptal olur, kalkıp başka bir rekatı o rekatın yerine geçirir. Selamdan sonra ise sehiv secdesi yapar.
- Şayet namazdan sonra hatırlarsa, kalkar ve bir rekat onun yerine namaz kılar. Selamdan sonra da sehiv secdesi yapar.
- Şayet namazdan sonra uzun bir vakitten sonra veya abdest bozulduktan sonra hatırlarsa, namazı iade etmesi vacip olur.

1 Buhari, Hadis No:631.

BÖLÜM
NAMAZIN VACİPLERİ

1-İhram Tekbiri Dışındaki Tüm Tekbirler: Bu tekbirler intikal tekbirleri diye isimlendirilir. Zira Ebu Hureyre ﷺ şöyle demiştir: "Allah Resulü ﷺ şöyle buyurdu: **"İmam kendisine uyulsun diye (var) kılınmıştır. O tekbir getirdiği zaman siz de tekbir getirin."**[1]

2-Rükuda İken "Subhane Rabbiyel Azim" Demek: Bu, Huzeyfe'nin ﷺ Allah Resulü'nün ﷺ namazının sıfatı hadisindeki şu sözüne binaendir: "Sonra rüku etti ve sonra Subhanerabbiyelazim' dedi.[2]

Aynı şekilde Allah Resulü'nün ﷺ şu sözüne binaendir: **"Rükuya gelince; orada Rabbi yüceltin."**[3]

3-"Semiallahu Limen Hamideh" Sözü (İmam ve Tek Kişi İçin): Bunun delili Ebu Hureyre'nin ﷺ, Allah Resulü'nün namazının sıfatı hadisindeki şu sözüdür: "Allah Resulü ﷺ namaza kalktığı zaman, namaza dururken tekbir alır, sonra rüku'a giderken tekbir alır, sonra belini rüku'dan doğrulturken "Semiallahü Limenhamideh" der, sonra ayakta iken "Rabbena ve lekelhamd" der, sonra secdeye inerken tekbir alır, sonra secdeden başını kaldırırken tekbir alır, sonra (ikinci secdeye giderken) tekbir alır, sonra başını (secdeden) kaldırırken (yine) tekbir alırdı. Bundan sonra namazını bitirinceye kadar her rekatta böyle yapardı. "[4]

4-"Rabbena ve Leke'l Hamd" sözü (İmam-Me'mum ve Tek Kişi İçin): Zira Ebu Hureyre ﷺ hadisinde: "Sonra ayakta iken **'Rabbena ve lekel hamd'** der," diye geçmektedir.[5]

1 Buhari, Hadis No:378; Müslim, Hadis No:411.
2 Müslim, Hadis No:772.
3 Müslim, Hadis No:479.
4 Müslim, Hadis No:392.
5 Müslim, Hadis No:392.

Aynı şekilde Enes ﷺ hadisinde de Enes ﷺ şöyle der: "Allah Resulü ﷺ şöyle buyurdu: (İmam) **"Semiallahu limen hamideh"dediği zaman, sizler "Rabbena ve leke'l hamd"** deyin."[1]

5-Secdede "Subhane Rabbiye'l A'la" Demek: Huzeyfe ﷺ hadisinde: "Sonra secde etti ve **'Subhanerabbiyel A'la'** dedi"[2] şeklinde geçmektedir.

Aynı şekilde Allah Resulü ﷺ **"Rabbinin yüce adını tesbih et"** ayeti inince şöyle buyurdu: "Onu secdelerinizde yapın."[3]

6-İki Secde Arasında "Rabbiğfirli" (Allah'ım Beni Bağışla) Demek: Huzeyfe'nin ﷺ hadisinde geçen; Allah Resulü ﷺ iki secde arasında **"Rabbiğfirli, Rabbiğfirli"** diyordu" ifadesine binaen.[4]

7-Teşehhüd: Ibn-i Mesud'un ﷺ şu sözüne binaen: "Allah Resulü ﷺ şöyle buyurdu: **"Deyin ki: "Et Tahıyyatu lillahi we's-salavatu we't-tayyıbatu. Es-Selamu aleyke eyyuhen-nebiyyu we rahmetullahi we berekatuhu. Es-Selamu aleyna we ala ibadillahis-salihin, Eşhedu en la ilahe illallah we eşhedu enne Muhammeden abduhu we rasuluhu."**[5]

8-Teşehhüdde Oturmak: İbn-i Mesud'un merfu rivayetinden dolayı: "Her iki rekatta oturduğunuz zaman deyin ki: **"Et Tahıyyatu lillahi...."**[6]

- Şayet imam yanılır ve birinci teşehhüdü yapmadan kalkarsa, eğer tam doğrulmamışsa geri döner. Lakin tam doğrulmuşsa tamamlar ve oturmak için geri dönmez. Selamdan önce ise sehiv secdesi yapar. Muğire bin Şu'be ﷺ dedi ki: "Allah Resulü ﷺ bize namaz kıldırdı. İki rekat kıldıktan sonra (oturması gerekirken) ayağa kalktı, arkasında bulunan kişiler tesbih getirdi (Subhanallah dedi). Onlara kalkın diye işaret etti. Ve namazına devam etti. Namazını tamamlayınca iki sehiv secdesi yaptı."[7]

Sahih Müslim'de Abdullah bin Buhayne hadisinde şöyle geçer: "Selam vermeden önce iki secde yaptı, sonra selam verdi."[8]

1 Buhari, Hadis No:689; Müslim, Hadis No:411.
2 Müslim, Hadis No:772.
3 Ahmed bin Hanbel, Hadis No:17414; İbn-i Mace, Hadis No:887 ve hasenun li gayrihi'dir.
4 Ahmed bin Hanbel, Hadis No:23375; Ebu Davud, Hadis No:874; Nesai, Hadis No:1145; İbn-i Mace, Hadis No:897 ve başkaları rivayet etmiş, Hakim sahihlemiştir ve hasendir.
5 Buhari, Hadis No:831.
6 Ahmed bin Hanbel, Hadis No:4160; Nesai, Hadis No:1163.
7 Ahmed bin Hanbel, Hadis No:18216 rivayet etmiştir, tarikleriyle sahihtir.
8 Müslim, Hadis No:570.

- Kim namazın vaciplerinden birini kasten terk ederse, namazı batıl olur. Ancak kim yanılarak terk ederse, selamdan önce sehiv secdesi yapar.

BÖLÜM
NAMAZIN SÜNNETLERİ

Zikredilen şartlar, rükunlar ve vacipler dışında Allah Resulü'nün ﷺ namazının sıfatı ile ilgili gelen diğer her şey sünnettir.

BÖLÜM
NAMAZIN SIFATI

• Tekbir getirilir. Yani Allahu Ekber dersin.

• Tekbirle beraber ellerini omuz hizasına ya da kulak memelerine kadar kaldırırsın. İbn-i Ömer'den ﷺ şöyle dediği rivayet edilmiştir: "Allah Resulü ﷺ namaza başladığı zaman, rüku için tekbir getirdiğinde ve kafasını rükudan kaldırdığı zaman, ellerini omuz hizasına kadar kaldırırdı."[1]

Aynı şekilde Malik bin Huveyris'in şöyle dediği rivayet edilmiştir: "Allah Resulü'nün ﷺ, namaza girerken, rükuya giderken ellerini kaldırdığını, rükudan başını kaldırdığında da ellerini kulaklarının hizasına kaldırdığını gördüm."[2]

• Sonra göğsün üzerinde sağ elini sol elinin üzerine koyarsın. Vail bin Hucr'dan ﷺ Allah Resulü'nü ﷺ sağ elini sol elinin üzerine koyduğunu sonra da göğsünün üzerine koyduğunu gördüğü rivayet edilmiştir."[3]

• Daha sonra yere bakarsın ve gözlerini semaya kaldırmazsın. Ebu Hureyre'den ﷺ şöyle dediği rivayet edilmiştir: " Allah Resulü ﷺ namaz kıldığı zaman başını eğer ve bakışını yere dikerdi.[4]

Semure bin Cundub'dan şöyle dediği rivayet edilmiştir: Allah Resulü ﷺ şöyle buyurdu: "Namazda gözlerini semaya diken bir takım kimseler, ya bundan vazgeçerler yahut gözleri kendilerine dönmez." Başka bir rivayette ise: "yahut gözleri kör olur."[5]

Sonra istiftah duasını okursun: "Allahumme baid beyni ve beyne hatayaye

1 Buhari, Hadis No:735.
2 Ahmed bin Hanbel, Hadis No:20536, sahih senedle rivayet etti.
3 Es Sunenu'l Kubra Li'l Beyhaki, Hadis No:2336 ve ravileri sikadır.
4 Es Sunenu'l Kubra Li'l Beyhaki, Hadis No:3542; El Mustedrek Ala's Sahihayn Li'l Hakim, Hadis No:3483.
5 Buhari, Hadis No:750; Müslim, Hadis No:428.

kema baadte beyne'l meşriki ve'l mağrib, Allahumme nakkıni min hatayaye kema yunakka'ssevbu'l ebyadu min'ed denes, Allahumme'ğsilni min hatayaye bilmai ve's selci ve'l berad."

(Allah'ım! Benimle, günahlarımın arasını doğu ile batı arası gibi uzak eyle! Ya Rabb! Beni günahlarımdan beyaz elbisenin, kirden temizlendiği gibi temiz pak eyle! Ya Rabb! Beni günahlarımdan kar, su ve dolu ile yıka.)[1]

Ya da: "Sübhanekallahümme ve bihamdike ve tebarakesmüke ve teala ceddüke ve la ilahe ğayruke."[2]

• Sonra "Euzu billahimineşşeytanirracim Bismillahirrahmanirrahim" der ve Fatiha'yı okursun. Daha sonra ise "Amin" dersin. Manası: "Allahım icabet et"tir.

• Sonra Kur'an'dan kolayına geleni okursun.

• Sonra tekbir getirerek ellerini kaldırır ve rükuya gider, ellerini parmaklar birbirinden ayrık olarak dizlerin üzerine koyarsın, dirseklerini vücudundan uzaklaştırırsın (açarsın). Sırtını düzleştirirsin ve **"Subhanerabbiye'lazim"** dersin.

Ya da: **'Subhaneke'llahumme! Rabbena ve bihamdike Allahummagfirli'** [3]

Ya da: **"Subbuhun, kuddusun, rabbu'l-mela'iketi ve'r-ruh"**[4]

Ebu Mesud Ukbe bin Amr rükuya gitti, ellerini parmakları birbirinden ayrık olarak dizlerinin üzerine koydu, dirseklerini de vücudundan uzaklaştırdı (açtı). Ve ben Nebi'nin ﷺ bu şekilde namaz kıldını gördüm demiştir.[5]

• Sonra **"Semiallahu limen hamideh"** diyerek başını kaldırırsın.[6] Ve ellerin omuz hizasına kadar ya da kulak memelerine kadar kaldırırsın.

• Sonra tam doğrulmuş bir şekilde **"Rabbena leke'l hamd"** dersin.[7]

Ya da **"Allahumme Rabbena leke'l-hamd."**[8]

Kişi birinde bunu birinde diğerini der.

1 Buhari, Hadis No:744; Müslim, Hadis No:598.
2 Sünen-i Ebi Davud, Hadis No:775.
3 Buhari, Hadis No:794.
4 Ahmed bin Hanbel, Hadis No:24063; Müslim, Hadis No:487; Ebu Davud, Hadis No:872; Nesai, Hadis No:1048.
5 Ahmed bin Hanbel, Hadis No:17081; Ebu Davud, Hadis No:731; Nesai, Hadis No:1037.
6 Buhari, Hadis No:736; Müslim, Hadis No:391.
7 Buhari, Hadis No:789; Müslim, Hadis No:477.
8 Müslim, Hadis No:476.

Ya da ziyade yapmak istiyorsa şöyle ekler: **"Hamden kesiran tayyiben mübareken fihi mil'u'ssemavati ve mil'ul ardi ve mil'u ma beynehuma ve mil'u ma şi'te min şey'in ba'deh. Ehlu'ssenai ve'l mecdi. Ehakku ma kale'l abdu ve kulluna leke abdun la mania lima a'tayte ve la mu'tiye lima mena'te ve la yenfau zel ceddi minke'l ced."**[1]

Sonra secdeye gitmek için elleri kaldırmadan tekbir getirir ve yedi aza üzerine secde eder. (Alın, burun, eller, dizler ve ayak uçları) kollarını diker, yere ve dizleri üzerine koymaz.

İbn-i Abbas'tan rivayetle Allah Resulü ﷺ şöyle buyurmuştur: **"Ben yedi kemik üzerine; -eliyle burnuna işaret ederek- yüz, eller, dizler ve ayakların uçları üzerine secde etmekle emrolundum."**[2]

Aynı şekilde Bera bin Azib şöyle demiştir: "Allah Resulü ﷺ şöyle buyurmuştur: **'Secde ettiğin vakit avuçlarını yere koy ve dirseklerini kaldır.'**"[3].

Eller üzerine yaslanır, parmaklarını birleştirir ve kıbleye döndürür. Ve pazuları yanından, karnını da baldırlarından uzaklaştırır. Vail bin Hucr'dan şöyle rivayet edilmiştir: **"Peygamber ﷺ secde ettiği zaman parmaklarını birleştirirdi."**[4].

Bera Bin Azib'ten şöyle dediği rivayet edilmiştir: "Allah Resulü ﷺ secde ettiği zaman, parmaklarını kıbleye doğru döndürürdü."[5]

Aynı şekilde Abdullah bin Malik bin Buheyne'den şöyle rivayet edilmiştir: "Peygamber ﷺ secde ettiği vakit kollarını o kadar açardı ki, koltuklarının beyazlığı görünürdü."[6]

Aynı şekilde Ebu Humeyd, Allah Resulü'nün ﷺ namazı konusunda şöyle demiştir: "Secde ettiğinde bacaklarının arasını açar ve göbeğini baldırlarına yüklemezdi."[7]

Yine Ebu Humeyd'den şöyle rivayet edilmiştir: ""Secdeye vardığı zaman (kollarını) yaymaksızın ve onları (yanlarına) çekmeksizin ellerini yere koyardı ve (secde halinde iken de el ve ayak) parmaklarını kıbleye yöneltirdi."[8]

1 Müslim, Hadis No:471.
2 Buhari, Hadis No:812; Müslim, Hadis No:490.
3 Müslim, Hadis No:494.
4 Sahih-i İbn-i Huzeyme, Hadis No:642 hasen bir isnadla tahric etmiştir.
5 Es Sunenu'l Kubra Li'l Beyhaki, Hadis No:2697, sahih bir senedle tahric etmiştir.
6 Buhari, Hadis No:390; Müslim, Hadis No:495.
7 Sünen-i Ebi Davud, Hadis No:735.
8 Buhari, Hadis No:828; Sünen-i Ebi Davud, Hadis No:732.

• Secdede üç kere **"Subhanerabbiyel A'la"** der.[1]

Ya da şöyle der: **"Subhanekallahumme ve bihamdike Allahummeğfirli."**[2]

Ya da **"Subbuhun Kuddusun Rabbu'l melaiketi ve'r Ruh"** der.[3]

Secdede çokça dua eder. Zira Allah Resulü ﷺ şöyle buyurmuştur: "Secdede ise dua etmeye çalışın! Zira secde halinde duanızın müstecab olması pek me'muldür."[4]

• Sonra tekbir getirerek secdeden kalkar ve iki secde arasında yayılarak otururusun. Sol ayağını yayarak onun üzerine otururusun, sağ ayağını ise dikersin.

Vail bin Hucr'dan ﷺ şöyle dediği rivayet edilir: "Allah Resulü'nü ﷺ gördüm ikinci rekatta oturduğu zaman sol ayağını yatırırdı ve sağ ayağını dikerdi. Sağ elini sağ baldırının üzerine koyardı ve parmağını dua için dikerdi. Sol elini de sol baldırı üzerine koyardı."[5]

İki ele gelince ise: Sağ eli sağ baldırının üzerine ya da dizin başına koyarsın. Sol eli ise sol bacak üzerine koyarsın ya da sol elinle dizi kavrarsın. Bu iki şekil de Allah Resulü'nden ﷺ varid olmuştur. Ve iki secde arasında şöyle denir: **"Rabbiğfirli, ve'rhamni, ve'hdini, ve'cburni, ve afini, ve'rzukni"**[6]

• Sonra birincide olduğu gibi secde edersin.

• Sonra tekbir getirerek ikinci rekata kalkarsın ve birinci rekatta yaptıklarının aynısını ikinci rekatta da yaparsın.

• Sonra iki secde arasında oturduğun gibi teşehhüd için otururusun. Sonra teşehhüdü okursun. Teşehhüd hakkında çeşitli okunuşlar varid olmuştur. Bunlardan biri şudur: **"Ettahiyyatu lillahi vessalevatu ve'ttayyibat, esselamu aleyke eyyuhennebiyyu ve rahmetullahi ve berekatuh. Esselamu aleyna ve ala ibadillahissalihin eşhedu en la ilahe illallah ve eşhedu enne muhammeden abduhu ve resuluhu."**[7]

---

1 Ahmed bin Hanbel, Hadis No:3514; Sünen-i Ebi Davud, Hadis No:871; İbn-i Mace, Hadis No:888.
2 Buhari, Hadis No:794; Müslim, Hadis No:484.
3 Müslim, Hadis No:487.
4 Müslim, Hadis No:479.
5 Sünen-i Nesai, Hadis No:1159.
6 Sünen-i İbn-i Mace, Hadis No: 898; Tirmizi, Hadis No: 284; Buhari, Edebu-l Mufred'de, Hadis No:651 sahih senedle rivayet etti.
7 Buhari, Hadis No:1202.

• Şayet üç veya dört rekatlık namaz kılacaksan, birinci teşehhüdden, ellerini ihram tekbirinde kaldırdığın gibi kaldırarak kalkarsın.

• Daha sonra son teşehhüde teverrük oturuşuyla oturulur. Bu oturuş şekli şöyledir: "Sağ ayağı dikersin, sol ayağı ise sağ bacağın altından çıkarırsın ve kalçanın sol tarafıyla da yere otursun.[1]

• Sonra son teşehhüd okunur: **"Ettahiyyatu lillahi vessalevaatu ve'ttayyibat, esselamu aleyke eyyuhennebiyyu ve rahmetullahi ve berekatuh. Esselamu aleyna ve ala ibadillahissalihin eşhedu en la ilahe illallah ve eşhedu enne muhammeden abduhu ve resuluhu. Allahumme salli ala Muhammedin ve ala ali Muhammedin Kema salleyte ala İbrahime ve ala ali İbrahime inneke hamidun mecid. Allahumme barik ala Muhammedin ve ala ali Muhammedin kema barekte ala İbrahime inneke hamidun mecid."**

Ve şöyle der: **"Allahumme inni euzu bike min azabi cehenneme ve min azabi'l kabri ve min fitneti'l mahya ve'l memat ve min şerri fitneti'l mesihi'd deccal."**[2]

Ve sonra dünya ve ahiret hayırlarından ne istiyorsan onun için dua edersin.

Daha sonra sağına selam vererek: **"Es Selamu aleykum ve rahmetullah"**, sonra da sol tarafa selam vererek: **"Es Selamu aleykum ve rahmetullah"** dersin.

Aişe'den ﷺ şöyle rivayet edilmiştir: **"Allah Resulü ﷺ namazı tekbir ile açar ve selam ile bitirirdi."**[3]

Bütün rükünlerde acele etmeden uzuvlar yatışana kadar bekler. Ebu Hureyre ﷺ Allah Resulü'nün ﷺ şöyle buyurduğunu söyler: **"Allah ﷻ secdesi ve rükusu arasında belini doğrultmayanın namazına bakmaz."** (namazını kabul etmez).[4]

Ebu Mesud El Ensari h Allah Resulü'nün ﷺ şöyle buyurduğunu söyledi: **"Rüku' ve secdelerden sonra belini doğrultmayanın namazı caiz olmaz."**[5]

Huzeyfe ﷺ rükusunu ve secdesini tam yapmayan bir adam gördü. O adam

1 Buhari, Hadis No:828.
2 Buhari, Hadis No:1377; Müslim, Hadis No:588.
3 Müslim, Hadis No:498; Ahmed bin Hanbel, Hadis No:24030.
4 Ahmed bin Hanbel, Hadis No:10799.
5 Tirmizi, Hadis No:265 ve diğer dört sünen sahipleri rivayet etmiştir. Tirmizi bunun sahih olduğunu söylemiştir.

namazını bitirdikten sonra Huzeyfe ona: Sen namaz kılmadın. Ölmüş olsan, Allah'ın Muhammed'i üzerinde yarattığı fıtratın dışındaki bir fıtrat üzere ölmüş olursun"[1]

1 Buhari, Hadis No:389; Ahmet bin Hanbel, Hadis No:23360.

BÖLÜM
NAMAZI BOZAN UNSURLAR

1-Yemek ve içmek icmayla.

2-Kasten konuşmak. İmam hata yaptığı zaman onu uyarmak bundan istisnadır.

3-Namazdan çıkma veya namazı kesme niyeti.

4-Abdesti bozan unsurlar.

5-Bedenin tümüyle kıbleden dönmek.

6-Kasten, özür olmaksızın namazın rükunlarından bir rüknu terk etmek.

Kim unutarak bir rüknu terk ederse ve daha sonra onu yerine getirirse namazı sahihtir. Eğer terk ettiği rüknü yerine getirmezse namazını yeniden kılması gerekir.

7-Kahkaha ile gülmek, (icmayla bozar).

BÖLÜM
NAMAZIN MEKRUHLARI VE HARAMLARI

1-İhtiyaç Olmaksızın Hareket Etmek: Allahu Teala şöyle buyurmuştur: **"Gönülden boyun eğerek Allah için namaza durun."** [Bakara, 238]

2-Gözü Semaya Kaldırmak: Semure bin Cundep dedi ki: Resulullah ﷺ şöyle buyurdu: **"Namazda gözlerini semaya diken bir takım kimseler ya bundan vaz geçerler yahut gözleri kendilerine dönmez."** Başka bir rivayette ise: **"yahut gözleri kör olur"**[1]

3-Secdede çömelmek.

4-Namazda sağa sola bakmak.

5-Yemek hazırken namaz kılmak.

6-Küçük ve büyük abdeste veya yellenmeye sıkışıkken namaz kılmak.

7-Maske ile namaz kılmak.

8-Namazda ihtisar yapmak, yani elleri bele koymak.

1 Buhari, Hadis No:750; Müslim, Hadis No:428.

BÖLÜM
HASTANIN NAMAZI

Kimde hastalık vb. şeyler gibi kendisiyle farzda kıyama duramayacağı bir özür hasıl olursa, o kişinin oturarak namaz kılması caiz olur. Şayet oturarak da güç yetiremiyorsa yan üstü yatarak kılar, rukuya ve secdeye ima eder ve secdesinde rükudan daha çok eğilir.

İmran bin Husayn ﷺ diyor ki: **"Bende basur hastalığı vardı. Bunu Resulullah'a sordum, buyurdu ki: 'Ayakta namaz kıl. Eğer yapamıyorsan, oturarak; onu da yapamazsan, yan yatarak (namazını kıl)."**[1]

Ancak Nesai şunu ziyade etti: **"Eğer buna da gücü yetmezse sırt üstü kılar. 'Allah, bir kimseyi ancak gücünün yettiği şeyle yükümlü kılar.' [Bakara, 286]"**

Cabir'den ﷺ şöyle rivayet edilmiştir: Resulullah ﷺ bir hastayı ziyaret etti. Bir yastığın üzerine secde ederek namaz kılıyordu. Resulullah ﷺ yastığı alıp attı. Hasta ise bir sopa alıp üzerine secde edecekti. Resulullah ﷺ sopayı aldı ve attı. ona şöyle buyurdu: **"Eğer yere secde edebiliyorsan et, edemiyorsan başınla işaret et. Ve secde işaretini rüku işaretinden fazla yap."**[2]

Güç yetirememe de itibar edilen; meşakkat ve hastalığın artma korkusudur.

Kıyam'a bedel olan oturma şekli ise bağdaş kurarak oturmadır. Aişe ﷺ dedi ki: " Nebi'yi ﷺ bağdaş kurarak namaz kıldığını gördüm."[3]

Aynı şekilde teşehhüd oturuşu gibi de oturabilir.

1 Buhari, Hadis No:1117, ve sünen sahipleri rivayet etmiştir.
2 Es Sunenu'l Kubra Li'l Beyhaki, Hadis No:3669.
3 Nesai, Hadis No:1661, Hakim sahihledi.

BÖLÜM
SEFERİ (YOLCU) NAMAZI

Kim bir beldeden başka bir beldeye yolculuk yaparsa, beldeden çıktığı andan itibaren dört rekatlı namazları kısaltması ona meşru olur. Yolculukta kaldığı müddetçe namazları kısaltmaya devam eder. Cumhur fakihlerin (rahmetullahi aleyhim) görüşüne göre şayet kişi dört veya daha fazla gün kalmaya niyet ederse namazı tamamlar demişler. İlim ehlinden bazı müçtehidler ise bunlara muhalefet etmiştir.

Allahu Teala buyuruyor ki: **"Yeryüzünde sefere çıktığınız zaman kafirlerin size kötülük etmelerinden endişe ederseniz, namazı kısaltmanızda size bir günah yoktur."** [Nisa, 101]

Mü'minlerin annesi Aişe ﵂ şöyle demiştir: "Allah namazı farz ettiği zaman, mukimken ve seferde ikişer rek'at ikişer rek'at olarak farz etmişti. Sonra sefer namazları oldukları gibi bırakıldı da mukim namazlarında artırma yapıldı."[1]

Seferi olan bir kişi mukim olan birisinin arkasında namaz kılarsa, ister imamla beraber başlasın, ister de sonrasında gelsin namazını tamamlar (dört rekaat kılar). İbn-i Abbas'a ﵄ soruldu: Seferi olan tek kıldığı zaman 2 rekat kılarsa ve mukim birine uyunca ise 4 rekat'a tamamlarsa ne olur? Dedi ki: işte bu sünnettir."[2]

Bu dört imamın görüşüdür.

Hatta İmam Şafi ﵀, seferi olan biri mukim olanın arkasında namaz kıldığı zaman namazını tamamlayacağına dair icma nakletmiştir.

• Seferi olan kişinin seferdeyken, öğle namazı ile ikindi namazını ve akşam namazı ile yatısı namazını cem etmesi caizdir. İster cem-i tahir yapsın, isterde cem-i takdim yapsın farketmez ne zaman buna ihtiyaç duyarsa öyle yapar.

1 Buhari, Hadis No:350; Müslim, Hadis No:685.
2 Ahmed bin Hanbel, Hadis No:1862; sahih bir senedle rivayet etti.

Mu'az bin Cebel ﷺ anlatıyor: "Tebuk senesi Resulullah ile beraber yola çıktık. Resulullah öğle ile ikindi ve akşam ile yatsı namazlarını cemediyordu."[1]

• Seferi olan kişinin vitri bineğinin üzerinde kılması caizdir. Abdullah bin Ömer dedi ki: "Resulullah ﷺ vitir namazını hayvanının üzerinde kılardı."[2]

1 Müslim, Hadis No:706.
2 Müslim, Hadis No:700.

BÖLÜM
KORKU NAMAZI

Korku namazı Resulullah'tan ﷺ, durumun ve düşmanın mekanının değişmesiyle 7 vecih üzere gelmiştir.

• Şayet mücahidler cemaatle namaz kılma imkanı bulurlarsa, evla olan imamın arkasında iki saf yapmaları ve imamın onlarla tekbir getirmesidir. Sonra bir taife gidip düşmanın karşısında bekler, imam ise onunla beraberinde olanlarla bir rekat kılar, sonra onlar namazdan ayrılırlar ve gidip düşmanın karşısında beklerler. Daha sonra diğer taife gelir ve imam onlarla da bir rekat kılar ve sonra selam verir. Daha sonra ise her iki taife kalkar ve bir rekatı kılarlar. Bu, eğer mücahidler seferde ise durum böyledir. Eğer mukim iseler; iki rekat imamla kılarlar, daha sonra her taife kalan iki rekaatlarını tek başlarına tamamlarlar.

• Şayet düşmanla savaşın içinde iseler ve kendi nefislerine korkuyorlarsa; tek başlarına, ister kıbleye yönelerek, ister de kıbleye yönelmeden, yaya olarak veya binek üzerinde, ima ederek kılarlar.

BÖLÜM
NAMAZ KILMANIN YASAKLANDIĞI VAKİTLER

Tafsilatıyla Şunlardır:

1-Sabah namazından sonra.

2-Güneş doğmaya başladığı andan yükselinceye kadar.

3-Güneş tepe noktasında iken; meyledinceye kadar.

4-İkindi namazından sonra.

5-Güneş batmaya meyledip batıncaya kadar.

Allah Resulü ﷺ **"Sabah namazından sonra güneş yükselinceye kadar, ikindiden sonra da güneş batıncaya kadar namazı yasakladı."**[1]

'Ukbe bin 'Amir El Cuheni'den ﷺ şöyle dediği rivayet edilir: "Üç vakit vardır ki Allah Resulü ﷺ bizi o vakitlerde namaz kılmaktan veya ölülerimizi mezara gömmekten nehyederdi: Güneş (etrafa ışıklar saçarak) doğmaya başladığı andan yükselinceye kadar. Öğleyin güneş tepe noktasına gelince, meyledinceye kadar. Güneş batmaya meyledip batıncaya kadar."[2]

1 Buhari, Hadis No:584; Müslim, Hadis No:826.
2 Müslim, Hadis No:831.

BÖLÜM
SÜNNETLER VE NAFİLELER

Farz namazlardan sonra revatib sünnetler 12 rekattır:

- Sabah namazından önce iki rekat
- Öğle namazından önce dört, sonra ise iki rekat.
- Akşam namazından sonra iki rekat.
- Yatsı namazından sonra iki rekat.

Allah Resulü'nün ﷺ zevcesi Ümmü Habibe'den şöyle dediği rivayet edilmiştir: "Ben, Allah Resulü'nü ﷺ şöyle buyururken işittim: **"Hiçbir Müslüman kul yoktur ki, Allah için her gün farzın dışında, nafile olarak on iki rek'at namaz kılsın da, Allah, ona cennette bir ev yapmasın. Yahut cennette, ona bir ev yapılır."**[1] Tirmizi şunu ziyade etmiştir: **"Öğleden önce dört sonrasında ise iki rekat, akşamdan sonra iki rekat, yatsıdan sonra iki rekat ve sabah namazından önce iki rekat."**

VİTİR NAMAZI

Gece namazıdır. Vakti yatsıdan sonra başlayıp fecr çıkıncaya kadar devam eder. En azı bir rekat olup en fazlası için bir sınır yoktur. En faziletlisi on bir rekat kılmaktır. Allah Resulü ﷺ geceleyin 11 rekat namaz kılardı.[2]

Ebu Eyyub El Ensari'den رضي الله عنه şöyle dediği rivayet edilmiştir: "Allah Resulü ﷺ buyurdu ki: **"Vitir, her Müslüman üzerine bir haktır. Kim beş rekat ile vitir yapmak isterse yapsın, kim üç rekat ile vitir yapmak isterse yapsın ve kim de tek rekat ile vitir yapmak isterse yapsın."**[3]

Allah Resulü ﷺ şöyle buyurdu: **"Gece namazı ikişer ikişerdir. Biriniz sabah olacağından korkarsa, bir rekat kılsın! Bu onun kılmış olduğu namazı vitir yapar."**[4]

1 Müslim, Hadis No:728; Tirmizi, Hadis No:415.
2 Müslim, Hadis No:736.
3 Ebu Davud, Hadis No:1422; hasen senedle rivayet etmiştir.
4 Buhari, Hadis No:990; Müslim, Hadis No:749.

DUHA NAMAZI

Vakti: Güneşin bir mızrak boyu yükselmesinden sonra, güneşin en tepede olduğu vakte kadardır. Ebu Zerr'den ﷺ rivayetle Allah Resulü ﷺ şöyle buyurmuştur: **"Her birinizin, her bir mafsalına karşı, bir sadaka vardır. Her tesbih, bir sadakadır. Her tahmid bir sadakadır. Her tehlil bir sadakadır. Her tekbir bir sadakadır. İyiliği emretmek, kötülükden nehiyde bulunmak da bir sadakadır. Bütün bunlar namına kişinin kılacağı iki rek'at kuşluk namazı, kafidir."**[1]

1 Müslim, Hadis No:720.

ORUÇ BABI

Oruç Lugatta: Kendini tutmak.

Oruç (Şer'an): Kişinin niyet ederek fecri sadığın çıkmasından güneş batıncaya kadar yemekten, içecekten ve diğer orucu bozan şeylerden kendini tutmasıdır.

Rükunları:

Orucun ıstılahi tarifinden; iki temel rüknu olduğu anlaşılmaktadır. Bunlar da şöyledir:

1-Kişinin kendini fecrin doğuşundan, güneşin batmasına kadar orucu bozan şeylerden tutmasıdır. Bunun delili Allahu Teala'nın şu kavlidir: **"Artık onlara yaklaşın ve Allah'ın sizin için yazdıklarını dileyin. Fecir vakti; sizce beyaz iplik siyah iplikten ayırdedilinceye kadar yiyin, için, sonra geceye kadar orucu tamamlayın."** [Bakara, 187]

Beyaz ip ile siyah ipten kasıt: Gündüzün beyazlığı ve gecenin karanlığıdır.

2-Niyet: Oruçlu olan kimse orucu bozan şeylerden kendisini tutarak Allah'a ibadet etmeyi kast etmelidir.

Niyet etmekle, ibadet için kast edilen ameller diğer amellerden ayrılır.

Yine niyete göre ibadetler birbirinden ayrılır. Oruç tutan kişi bu orucuyla ya ramazan orucunu kasteder, ya da diğer çeşit oruçlardan birini kasteder. Bu rüknün delili Allah Resulü'nün ﷺ şu sözüdür: " Ameller niyetlere göredir, herkese niyet ettiği şey vardır."[1]

Allahu Teala Ramazan ayının orucunu şu ayet ile farz kılmıştır: **"Ey iman edenler; sizden öncekilere farz kılındığı gibi, size de oruç farz kılındı. Umulur ki sakınırsınız."** [Bakara, 183]

Oruç, İslam'ın beş şartından biridir. Abdullah bin Ömer'den ﷺ şöyle dediği

1 Buhari, Hadis No:1; Müslim, Hadis No:1907.

rivayet edilir: "Allah Resulü ﷺ şöyle buyurmuştur: **'İslam beş temel üzerine kurulmuştur. Allah'tan başka hak ilah olmadığına ve Muhammed'in Allah'ın Resulü olduğuna şehadet etmek, namaz kılmak, zekatı vermek, ramazan orucunu tutmak ve gücü yetiyorsa beyti haccetmek.'"**[1]

Ümmet ramazan orucunun vacip olduğu üzerinde icma etmiştir.

ORUCUN KISIMLARI

Oruç iki kısımdır. Farz ve nafile oruç.

Vacip Olan Oruç Üç Kısma Ayrılır:

1-Ramazan Orucu.

2-Kefaret Orucu: Yanlışlıkla öldürmeden dolayı iki ay peşpeşe oruç tutmak gibi.

3-Adak Orucu: Kim oruç tutacağım diye adakta bulunursa ona oruç tutmak vacip olur.

Ramazan Orucunun Vacip Olma Şartları

1-İslam: Kafirden oruç sahih olmaz. Çünkü oruç ibadettir ve ibadet kafirden sahih olmaz. Kafir kişi Müslüman olursa önceki oruçları kaza etmesine gerek yoktur.

2-Buluğ: Teklif çağına gelmeyenlere oruç vacip değildir. Bu da Allah Resulü'nün ﷺ şu hadisine binaendir: **" Üç kişiden kalem kaldırılmıştır." Bu üç kişi arasında ihtilam oluncaya kadar çocuğu da saydı."**[2]

Ancak buluğ çağına ermemiş; temyiz çağında olan çocuk oruç tutarsa ondan sahih olur. Aynı şekilde çocuğun velisinin alıştırıp ısındırmak için orucu emretmesi gerekir.

3-Akıl: Deliye ve zihinsel özürlüye oruç vacip değildir. Bu da yine Allah Resulü'nün ﷺ şu hadisine binaendir: **"Kalem üç kişiden kaldırılmıştır."** Ve orada aklı başına gelinceye kadar deliyi de saymıştır.[3]

4-Güç Yetirme: Kim oruç tutmaya güç yetiremeyecek şekilde hasta veya yaşlı ise, ona oruç tutmak vacip olmaz. Ancak tutarsa da orucu sahih olur. Bu, Allahu Teala'nın şu kavli gereğidir: **"Artık kim hasta ya da yolculukta**

1 Buhari, Hadis No:8; Müslim, Hadis No:16.
2 Ahmed bin Hanbel, Hadis No:1183; Ebu Davud, Hadis No:4401.
3 Ahmed bin Hanbel, Hadis No:1183; Ebu Davud, Hadis No:4401.

olursa tutamadığı günler sayısınca başka günlerde (tutsun).” [Bakara, 185] Kişinin hastalığı giderse tutmadığı günleri kaza etmesi gerekir.

5-Mukim: Yolcu olana oruç vacip değildir. Zira Allahu Teala ayette şöyle buyuruyor: **“Artık kim hasta ya da yolculukta olursa tutamadığı günler sayısınca başka günlerde (tutsun).”** [Bakara, 185]

Yolcu kimse oruç tutarsa ondan sahih olur. Yolculuk sırasında oruç tutmazsa daha sonra seferde tutmadığı oruçlarını kaza etmesi gerekir.

6-Hayız ve Nifaslıktan Temizlenmek: Hayızlı ve nifaslıya oruç vacip değildir. Bilakis onlara oruç tutmak haramdır. Zira Allah Resulü ﷺ şöyle buyuruyor: **“Kadın, aybaşı kanı gördüğünde namaz kılmaz, oruç tutmaz değil midir?”**[1]

Aynı şekilde onlara da Aişe’nin رضي الله عنها şu sözüne binaen kaza gerekir: “Bize bu isabet ediyordu ve orucun kazası ile emrolunuyorduk, ancak namazın kazası ile emrolunmuyorduk.”[2]

Oruç tutmak isteyen kişinin oruç tutacağı zaman, ramazan orucu, kefaret orucu, kaza orucu ve adak orucu gibi vacip olan oruçlarda geceden niyet etmesi gerekir. Fecirden bir dakika önce bile olsa. Çünkü Allah Resulü ﷺ şöyle buyurmuştur: **“Fecirden önce oruca niyet etmeyenin orucu geçersizdir.”**[3]

1 Buhari, Hadis No:304; Müslim, Hadis No:79.
2 Buhari, Hadis No:321; Müslim, Hadis No:335.
3 Tirmizi, Hadis No:730; Nesai, Hadis No:2331, Ebu Davud, Hadis No:2454; sahih bir senedle tahric etmiştir.

BÖLÜM
ORUCU BOZAN ŞEYLER

1-Kasten Yeme ve İçme: Aynı şekilde onun hükmünde olan besleyici iğne gibi şeyler. Öyle ki Allahu Teala şöyle buyuruyor: **"Fecir vakti, sizce beyaz iplik siyah iplikten ayırdedilinceye kadar yiyin, için, sonra geceye kadar orucu tamamlayın."** [Bakara, 187]

Ancak kim unutarak yer ya da içerse orucunu tamamlar, kaza yapmaz. Zira Allah Resulü ﷺ şöyle buyurmuştur: **"Kim oruçlu olduğu halde unutarak yerse, orucunu tamamlasın. Çünkü onu Allah yedirmiş ve içirmiştir."**[1]

2-Cima Yapmak: Cima yapmak orucu bozar. Kim oruçlu olduğu halde cima yaparsa orucu bozulur. Tevbe ve istiğfar etmesi gerekir. Aynı şekilde cima ettiği günün orucunu kaza etmesi ve kefaret gerekir. Kefaret ise; bir köle azad etmek, eğer bulamazsa iki ay peş peşe aralıksız oruç tutmak, bunu da yapamazsa altmış fakiri doyurması ile olur. Bu, Ebu Hureyre'den ﷺ rivayet edilen şu hadise binaendir: "Biz Allah Resulü'nün ﷺ yanında otururken bir adam gelerek Allah Resulü'ne ﷺ: 'Helak oldum ya Resulullah' dedi. Allah Resulü ﷺ **'Sana ne oldu ki'** diye sorunca, adam: 'Ramazan'da aileme yanaştım' diye cevap verdi. Bunun üzerine Nebi ﷺ **'Azad edilecek kölen var mı'** diye sordu. Adam: 'Hayır' dedi. Nebi ﷺ: **'Aralıksız iki ay oruç tutabilir misin'** diye sordu. Adam: 'Hayır' dedi. Nebi ﷺ: **'Altmış tane fakiri doyurabilir misin?'** diye sordu..."[2]

3-Kasten Kusmak: Yani kişinin midesindeki yemek veya içecekleri kasten ağzından çıkarmasıdır. Lakin kusmak kişiye galebe çalar ve istemeden çıkarsa orucuna tesir etmez. Zira Allah Resulü ﷺ şöyle buyurmuştur: **"Kim kusmanın galebesiyle kusarsa onun orucu kaza etmesi gerekmez. Kim de isteyerek kasten kusarsa kaza etmesi gerekir."**[3]

1 Buhari, Hadis No:6669; Müslim, Hadis No:1155.
2 Buhari, Hadis No:1936; Müslim, Hadis No:1111.
3 Ebu Davud, Hadis No:2380; Tirmizi, Hadis No:720; Sahihtir.

4-Hayz ve Nifas Kanının Çıkması: Kadın hayız ve nifas kanını gördü mü orucu bozulur. Ve ona kaza yapması vacip olur. Zira Allah Resulü ﷺ kadınlar hakkında şöyle buyurmuştur: **"Kadın, aybaşı kanı gördüğünde namaz kılmaz, oruç tutmaz değil midir?"**[1]

5-İftar Etme Niyeti: :Kişi oruçluyken iftar etme vaktinden önce, iftar etmeye niyet ederse, iftar edecek bir şeye ulaşmasa dahi orucu bozulur. Çünkü niyet, orucun rükunlarındandır. Kişi iftar etmeyi kasdederek ve kasıtlı olarak bu niyeti bozarsa orucu bozulur.

1 Buhari, Hadis No:304; Müslim, Hadis No:79.

ORUCUN MÜSTEHAPLARI

Oruç tutan bir kişi, orucunda aşağıdaki hususları gözetmesi müstehaptır:

1-Sahur: Zira Allah Resulü ﷺ şöyle buyurmuştur: **"Sahur yapın, muhakkak ki sahurda bereket vardır."**[1]

Sahur ister az ister çok yemekle veya bir yudum su ile bile gerçekleşir.

Sahurun vakti; gecenin sonundan fecrin doğuşuna kadardır.

2-Sahuru Geciktirmek: Enes bin Malik'ten; o da Zeyd bin Sabit'ten رضي الله عنه; Zeyd bin Sabit şöyle demiştir: "Biz Allah Resulü'nün ﷺ beraberinde sahur yemeği yedik. Sonra namaza kalktık. Enes dedi ki: Ben de Zeyd'e:

-Sabah ezanı ile sahur arasında ne kadar zaman bulundu, diye sordum.

Zeyd:

-Elli ayet (okuyacak) kadar, diye cevap verdi."[2]

3-İftarda Acele Etmek: Oruçlunun güneş battığı zaman, iftar etmede acele etmesi müstehaptır. Zira Sehl bin Sa'd'den رضي الله عنه şöyle dediği rivayet edilmiştir: "Peygamber ﷺ: **'İnsanlar, vakti girince iftar etmeye acele davrandıkları müddetçe daima hayırla beraberdirler'** buyurdu."[3]

4-Taze Hurmalarla İftar Etmek: Eğer kişi taze hurma bulamazsa kuru hurma ile iftar eder ve tek sayıda hurma yer. (hurma sayıları çift olmayacak) Eğer bunu da bulamazsa suyla açar. Zira Enes رضي الله عنه hadisinde şöyle dediği rivayet edilir: "Allah Resulü ﷺ (akşam) namazını kılmadan önce taze hurmalarla, taze olmadığında kuru hurma ile iftar ederdi. Kuru hurma da olmadığında yudumlayarak su içerdi."[4]

1 Buhari, Hadis No:1923; Müslim, Hadis No:1095.
2 Buhari, Hadis No:576; Müslim, Hadis No:1097.
3 Buhari, Hadis No:1957; Müslim, Hadis No:1098.
4 Ebu Davud, Hadis No: 2356; Tirmizi, Hadis No:696.

5-İftar Anında ve Oruçlu İken Dua Etmek: Allah Resulü'nün ﷺ şu hadisine binaen: **"Üç kişi vardır ki duaları reddedilmez; iftar edinceye kadar oruçlu kimse, adaletli imam ve mazlum."**[1]

1 Tirmizi, Hadis No:3598.

BÖLÜM
ORUCUN MEKRUHLARI

Bazı şeyler vardır ki; oruçlunun o şeyleri yapması kerih görülmüştür. Bu şeyler kişinin orucunu zedeleyip ecrini düşürebilir. Bunlar:

1-Mazmaza ve İstinşakta Mübalağaya Gitmek: Bu, suyun karna gitmesinden korkulması sebebiyledir. Zira Allah Resulü ﷺ şöyle buyuruyor: "İstinşakta mübalağa yap, ancak oruçlu olman müstesna"[1].

2-Balgam Yutmak: Çünkü bu karına ulaşıyor. Ve bu pis ve zararlı bir şeydir.

3-İhtiyaç Olmaksızın Yemeğin Tadına Bakmak: Eğer buna ihtiyacı varsa, misal aşçıysa yemeğin tuzuna bakmak için vs. bunda bir beis yoktur. Ancak boğazına bir şeyin kaçmaması için dikkat etmesi gerekir.

1 Tirmizi, Hadis No:788 ve sahihledi.

BÖLÜM
NAFİLE ORUÇLAR

1-Şevval'den Altı Gün: Eyyub El Ensari'nin ﷺ şu hadisine binaen: "Allah Resulü'nü ﷺ şöyle derken işittim: **"Kim Ramazan orucunu tutar ve ona Şevval ayından altı gün ilave ederse, bu bütün sene oruçlu gibi olur."**[1]

2-Hacı Olanların Dışındakiler İçin Arefe Günü Orucu: Ebu Katade'den ﷺ rivayet edilen şu hadise binaen: "Allah Resulü ﷺ şöyle buyurdu: **"Arafe günü tutulan orucun, geçen yılın ve gelecek yılın günahlarına kefaret olacağına dair Allah'tan ümidim var."**[2]

Hacının ise arefe günü oruç tutması sünnet değildir. Çünkü Nebi ﷺ bu günde iftar etmiş ve insanlar ona bakıyorlardı. Çünkü bu hacı için, o günde ibadet ve dua ederken daha güçlü olması açısından daha iyidir.

3-Aşure Günü Orucu: Allah Resulü'ne ﷺ aşure orucundan soruldu. Allah Resulü ﷺ şöyle buyurdu: **"Aşura günü tutulan orucun, Allah indinde, o günden önce bir senenin günahlarına keffaret olacağını umuyorum."**[3]

Aynı şekilde bir gün öncesinde ve bir gün sonrasında oruç tutmak da müstehaptır. Çünkü Allah Resulü ﷺ şöyle buyurmaktadır: **"Eğer gelecek seneye kadar yaşarsam mutlaka 9. gün oruç tutarım."**[4]

4-Her Hafta Pazartesi ve Perşembe Günleri Orucu: Aişe'den ﷺ rivayet edilen şu hadise binaen: "Nebi ﷺ pazartesi ve perşembe günü oruçlarını dört gözle beklerdi."[5]

Aynı şekilde Allah Resulü'nün ﷺ şu hadisine binaen: "Ameller Allah'a

1 Müslim, Hadis No:1164.
2 Müslim, Hadis No:1162.
3 Müslim, Hadis No:1162.
4 Müslim, Hadis No:1134.
5 Ahmed bin Hanbel, Hadis No:24748; Tirmizi, Hadis No:745; sahihtir.

pazartesi ve perşembe günleri arzedilir. Ben, amelimin oruçlu olduğum halde arzedilmesini severim."[1]

5-Her Aydan Üç Gün Oruç Tutmak: Allah Resulü'nün ﷺ Abdullah bin Amr'a şu sözüne binaen: **"Sen (her) aydan üç gün oruç tut. Çünkü her hasene on misli ile mükafatlanır. Bu da bütün sene orucu gibidir"**[2]

Bu günlerin beyaz günler olması müstehap olur. Beyaz günler ise 13. 14. 15. günlerdir. Zira Ebu Zer ﷺ hadisinde Allah Resulü şöyle buyurmaktadır: **"Eğer her aydan üç gün oruç tutacaksan ayın beyaz günlerinde oruç tut."**[3]

6-Bir Gün Oruç Tutup, Bir Gün Tutmamak: Allah Resulü'nün ﷺ şu hadisine binaen: **"En faziletli oruç Davud'un ﷺ orucudur. O bir gün oruç tutar bir gün oruç tutmazdı."**[4]

Bu oruç, nafile orucun kısımlarından en faziletlisidir.

7-Allah'ın Muharrem Ayında Oruç Tutmak: Ebu Hureyre'nin ﷺ şöyle dediği hadise binaen: Allah Resulü ﷺ şöyle buyurmuştur: **"Ramazan ayından sonra en faziletli oruç, Alah'ın Muharrem ayında tutulan oruçtur. Farz namazlardan sonra namazların en faziletlisi gece namazıdır."**[5]

8-Zilhicce'den Dokuz Gün: Zilhicce ayının ilk gününden başlar ve 9. gününde biter. O da arefe günüdür. Bu, bu günlerde amel etmenin faziletine dair varid olan hadislerin umumiyetine binaendir. Allah Resulü ﷺ şöyle buyurmuştur: "Salih amellerin, kendisinde yapılması Allah'a bu on günde yapılandan daha sevimli olduğu başka günler yoktur."[6]

Oruç da salih amellerdendir.

1 Tirmizi, Hadis No:747; Nesai, Hadis No:2358 ve sahihtir.
2 Buhari, Hadis No:1976.
3 Ahmed bin Hanbel, Hadis No:21350; Nesai, Hadis No:2430; hasen senedle rivayet etmiştir.
4 Buhari, Hadis No:1131; Müslim, Hadis No:1159.
5 Müslim, Hadis No:1163.
6 Tirmizi, Hadis No:757.

BÖLÜM
KERİH VE HARAM OLAN ORUÇLAR

1-Yalnız Başına Recep Ayında Oruç Tutmak Caiz Değildir:

Çünkü bu cahiliyenin şiarlarındandır. Onlar bu ayı tazim ediyorlardı. Şayet kişi bu ayı başka ayla birlikte tutarsa kerih olmaz. Çünkü bu şekilde oruç tutunca o ayı tahsis etmiş olmaz. Haraşe bin Hurr'den: "Ömer bin Hattab'ı Receb ayında oruç tutanların ellerine, ellerini yemeğe uzatana kadar vururken gördüm. Onlara şöyle diyordu: 'Yeyiniz! Bu ayı ancak cahiliyedekiler tazim ederdi."[1]

2-Sadece Cuma Günü Oruç Tutmak:

Allah Resulü'nün ﷺ şu hadisine binaen: **"Sizden hiç kimse, Cuma günü oruç tutmasın. Ancak bir gün önceden veya sonradan oruç tutuyorsa bu takdirde Cuma günü de oruç tutabilir."**[2]

3-Şekk Günü Oruç Tutmak Mekruhtur:

Şaban ayının 30. günü eğer gökyüzünde hilalin gözükmesini engelleyecek bir şey varsa şekk günü sayılır. Lakin gökyüzü açık ise o gün şekk günü sayılmaz. Ammar'dan ﷺ rivayeten o dedi ki: 'Kim şekk günü oruç tutarsa, muhakkak olarak Ebu'l-Kasım'a isyan etmiştir."[3]

4-İki Bayram Günü Oruç Tutmak Haramdır:

Ebu Sa'id'in ﷺ şu hadisine binaen: "Nebi ﷺ fıtır günü ve Nahr (kurban bayramı) günü oruçtan nehyetti."[4]

5-Teşrik Günleri Oruç Tutmak Mekruhtur:

Bu günler, nahr gününden sonraki 3 gündür. On bir, on iki ve on üçüncü

1 İbn-i Ebi Şeybe, Hadis No:9758.
2 Buhari, Hadis No:1985; Müslim, Hadis No:1144.
3 Nesai, Hadis No:2188; Buhari, C.3, S.27; cezm sigasında ta'liken rivayet etmiştir.
4 Buhari, Hadis No:1991; Müslim, Hadis No:1138.

günlerdir. Zira Allah Resulü ﷺ şöyle buyurmuştur: **"(Teşrik günleri), yeme-içme ve Allah'ı ﷻ zikretme günleridir."**[1]

Aynı şekilde Allah Resulü'nün ﷺ şu hadisine binaen: "Arefe günü, bayram günü ve teşrik günleri biz Müslümanların bayram günleri ve yiyip içme günlerimizdir."[2]

(Hacca kadar umre ile) yararlanan ve karin (hac ve umresini birleştiren kişi) (temettü ve kıran haccını yapanlar) kurbanın ücretini bulamazsa bu kimselere, Aişe ve İbn-i Ömer'den رضي الله عنهم rivayet edilen şu hadise binaen bu günlerde oruç tutma ruhsatı verilmiştir: "Hediye edecek kurban bulamayanlardan başka hiçkimseye teşrik günlerinde oruç tutmaya ruhsat verilmedi."[3]

1 Müslim, Hadis No:1141.
2 Tirmizi, Hadis No:773 ve sahihlemiştir.
3 Buhari, Hadis No:1997.

FITIR ZEKATI

Fıtır sadakası da denir.

Bu şekilde isimlendirilmesinin sebebi; çünkü fıtır zekatı ramazandan çıkıldığı zaman gerekiyor. Malla alakalı değildir. Bilakis zimmetle ilgilidir ve nefsin, bedenin zekatıdır.

Fıtır zekatı, Abdullah bin Ömer'in ﷺ şu rivayetine binaen her Müslüman'ın üzerine vaciptir: "Allah Resulü ﷺ, fıtır zekatını bir sa' hurma veya bir sa' arpa olmak üzere Müslümanlardan köle ve hür kişiye, erkeğe ve kadına, küçüğe ve büyüğe farz kılmıştır."[1]

Fıtır zekatı ancak iki şartla vacip olur:

1-İslam: Kafirlere vacip değildir.

2-Bayram günü ve gecesinde hem kendisinin, hem de ailesinin azığından ve asli olan ihtiyaçlarından fazla bir malının var olması gerekir.

Fıtır zekatı Allah Resulü'nden ﷺ sabit olan sahih hadislere binaen ülke halkının buğday, arpa, hurma, kuru üzüm, keş peyniri, pirinç, mısır vb. genel azıklarından verilir. Bu, Allah Resulü'nden ﷺ sabit olan sahih hadislere binaendir. Bu hadislerden biri de yukarıda bahsi geçen İbn-i Ömer ﷺ hadisidir.

- Fıtır zekatı bayram gecesinde güneşin batması ile vacib olur. Çünkü bu vakit ramazandan çıkıldığı vakittir.
- Fıtır zekatının verilme vakti ikidir: Faziletli ve eda edilme vakti ve cevaz vakti.

Faziletli Vakti: İbn-i Ömer'den ﷺ rivayet edilen "Peygamber ﷺ fıtır zekatının, insanların namaza gitmelerinden önce eda edilmesini emir

1 Buhari, Hadis No:1503; Müslim, Hadis No:984.

buyurdu"[1] hadisine binaen bayram günü fecrin doğmasından, bayram namazını eda etmeden önceki vakte kadardır.

Cevaz Vakti ise: Bayramdan bir veya iki gün öncedir. Bu da İbn-i Ömer ﷺ ve başka sahabelerin bunu böyle yapmalarından dolayıdır.

• Fıtır zekatını bayram namazından geciktirmek caiz değildir. Şayet geciktirilirse o sadakalardan bir sadaka olur ve kişi bu geciktirmeden dolayı günah kazanır. Bu da Allah Resulü'nün ﷺ şu hadisinden dolayıdır: **"Her kim onu namazdan önce eda ederse bu makbul bir zekattır. Kim de onu namazdan sonra verirse o da sadakalardan bir sadakadır."**[2]

Allah'ın selamı Nebimiz Muhammed'in ﷺ, ehlinin ve ashabının üzerine olsun.

1 Buhari, Hadis No:1509; Müslim, Hadis No:986.
2 Ebu Davud, Hadis No:1609; İbn-i Mace, Hadis No:1827, hasendir.

İÇİNDEKİLER

Araştırmalar ve İncelemeler Ofisi Emirinin Mukaddimesi.....5
Teklif Ahkamı.....7
Alimlerin İhtilaf Etmelerinin Sebepleri.....9
Taharet Babı.....13
Necasetler Ahkamı.....15
Necasetler 3 Kısma Ayrılır.....16
İnsandan Çıkan Şeylerin Hükümleri.....17
Bölüm: Eti Yenen Hayvanların Bevli,
Tezeği ve Artığı (Yiyecek ve İçecek) Temizdir.....18
Suların Hükmü.....19
Bölüm: Suyun İçine Başka Bir Şey Karışırsa Bunun İki Hali Vardır.....20
Kaplar Babı.....21
Müşriklerin Elbiseleri.....24
İhtiyacı Giderme Babı.....25
Fıtri Sünnetler.....28
Abdest Babı.....30
Abdestin Sıfatı.....32
Abdestin Vacipleri.....35
Abdestin Sünnetleri.....36
Abdesti Bozan Şeyler.....39

Abdest Almanın Vacip Olduğu Yerler.....41
Abdest Almanın Müstehap Olduğu Yerler.....42
Mestler Üzerine Mesh Babı.....43
Mestler Üzerine Mesh Etmenin Şartları.....44
Meshi Bozan Haller.....46
Cebire (Sargı) Üzerine Mesh.....47
Gusül Babı.....48
Guslün Sıfatı.....50
Cunüp, Hayız ve Nifas Olan Kimselerin Kaçınması Gerekenler.....51
Yaralının Abdesti.....52
Kopmuş Uzuvların Tahareti.....53
Teyemmüm Babı.....54
Teyemmümün Şartları.....54
Teyemmümün Sıfatı.....56
Teyemmümü Bozan Şeyler.....57
Namaz Babı.....58
Namaz Süreleri.....61
Namazın Rükünleri.....63
Namazın Vacipleri.....66
Namazın Sünnetleri.....69
Namazın Sıfatı.....70
Namazı Bozan Unsurlar.....76
Namazın Mekruhları ve Haramları.....77
Hastanın Namazı.....78
Seferi (Yolcu) Namazı.....79
Korku Namazı.....81
Namaz Kılmanın Yasaklandığı Vakitler.....82

Sünnetler ve Nafileler.....83
Vitir Namazı.....83
Duha Namazı.....84
Oruç Babı.....85
Orucun Kısımları.....86
Orucu Bozan Şeyler.....88
Orucun Müstehapları.....90
Orucun Mekruhları.....92
Nafile Oruçlar.....93
Kerih ve Haram Olan Oruçlar.....95
Fıtır Zekatı.....97

NOTLAR

NOTLAR

NAMAZ VE ORUÇ İLE İLGİLİ
FIKHİ MESELELER

"Muaskerler İçin Fıkıh Müfredatı"

Müslüman olarak buluğ çağına ermiş her kimsenin bunları öğrenmesi kendilerine farzdır. Yahut buluğ çağına ermiş fakat daha sonra Müslüman olmuş her kimseye, Müslüman olduktan sonra bunları öğrenmeleri farzdır. İmam, kadınların kocalarını ve kölelerin efendilerini bu konuları kadın ve kölelere öğretmeleri konusunda kocaları ve efendileri zorunlu kılar. Ya kendileri birebir öğretirler ya da öğretecek birilerini bulmaları gerekir.

İmam'ın, insanların bunları öğrenmesi konusunda onları zorlaması ve cahilleri öğretecek bir grup eğiticiyi tertiplemesi ona farzdır.

Bundan ötürü bizler, Araştırma ve İnceleme Ofisi olarak, mescitlerde, enstitülerde ve muaskerlerde okutulması için taharet, namaz ve oruç konularında kısa bir metin hazırladık. Ta ki; her kadın ve erkek Müslüman bundan faydalansın.

Duamızın sonu; alemlerin Rabbine hamd etmektir. Salat ve selam, Nebilerin ve Resullerin en şereflisinin üzerine olsun.

İSLAM DEVLETİ ARAŞTIRMALAR VE İNCELEMELER OFİSİ